

THE DUTCH DICKENSIAN



Box

Volume XXXI, voorjaar 2011, No 74.

**The Dutch Dickensian is een uitgave van
The Haarlem Branch of the Dickens Fellowship**

ISSN 0167-8388

COLOFON

The Dutch Dickensian is het officiële tijdschrift van the **Haarlem Branch**. De Haarlem Branch ,opgericht in 1956, is Branch 142 van The Dickens Fellowship.

Secretariaat van de Haarlem Branch:

Mr. Pieter de Groot, Kanaaldijk 81,1454 AC, Watergang.

De contributie voor lidmaatschap van de Haarlem Branch bedraagt voor 2010 €25,- ; een familie lidmaatschap bedraagt €35,-. Het verenigingsjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Van de bezorging.

Leden van de Haarlem Branch kunnen The Dutch Dickensian ter vergadering uitgereikt krijgen.

Bezorging per post, aan het huisadres, voor leden van de Haarlem Branch, bedraagt €7,50, te voldoen vóór 1 februari van het lopende verenigingsjaar.

Voor niet leden van de Haarlem Branch bestaat de mogelijkheid om zich voor €17,50 jaarlijks, te voldoen vóór 1 februari van het lopende verenigingsjaar, te abonneren op The Dutch Dickensian. De bezorging geschiedt dan per post aan het opgegeven adres.

Voor bezorging aan huis of opgegeven adres dient het benodigde bedrag bijtijds over te worden gemaakt op bankrekening ABNAMRO 432147330 ten name van dhr. A.V.Vroom, Finsterwolde.

Correspondentie adres voor de bezorging per post: A. V. Vroom, Goldhoorn 17, 9684 XP Finsterwolde.



Vervolg aan de andere binnenzijde omslag.

INHOUD van The Dutch Dickensian, Volume XXXI, No 74,
Voorjaar 2011.

	pagina
Inhoud	1
Van de redactie	2
Kortverslag 226 ^{ste} Vergadering	3
Van de President	8
Toast To The Dickens Fellowship	8
Toast To the Immortal Memory	9
Uncommercially Traveling door Liesbeth van Aalst	11
From The Dickens Fellowship of New York	14
Edwin Drood	16
Trial of John Jasper by J. W. T. Ley	17
Dickens en zijn Biografen, deel 3 door Guus de Landtsheer	19
De Gevangenissen van Charles Dickens, deel 1 Door Ton Vroom	24

N.B. De sluitingsdatum voor het inzenden van copy
voor het zomer nummer is zondag 29 mei a.s.

N.N.B. Zaterdag 19 maart a.s. voorjaarsbijeenkomst
in Kraantje Lek: spreker Dr. C.J.J. Louttit met het
onderwerp: Bleak House on the Victorian Stage.

N.N.N.B De datum voor de zomerbijeenkomst van
2011 is zaterdag 18 juni!

Van de redactie.

Uw redacteur heeft zich op een nieuwe hobby gestort: het luisteren naar COMPLETE voordracht van een boek van Charles Dickens. Daarmee zij geenszins gezegd dat zo'n luisterboek, een voorgelezen integrale tekst van het hele boek niet al weer wat langer op de markt is. Het boek van keuze is Bleak House. En eindelijk na al die jaren van leesplezier wordt ik nu gewaar hoe de uitspraak van zoveel bekende namen is. Wat me in eerste instantie het meest opviel, de tekst, de Penguin Classics uitgave van 1996, ligt voor me en die wordt letterlijk gevolgd, is dat de klemtoon op een hele subtiele manier net iets anders is dan ik altijd dacht. Ik had de neiging te spreken over 'Jarndice' in twee gelijkwaardige lettergrepen: Jårn-Dice, waarbij Dice ongeveer wordt uitgesproken als het Engelse woord voor dobbelsteen. Maar het blijkt anders: Jårn-dis; waarbij het woordje 'dis', na even een fractie kort moment de adem ingehouden te hebben wordt uitgesproken als het Nederlandse woord 'dis' en dan wel zonder klemtoon.

De accenten, de overgangen binnen woorden en zinnen, ik begrijp nu waarom mijn Engelse uitspraak het best vergeleken kan worden met steenkool.

Ook is het aardig, bij het luisteren, dat het voorlezen van een aflevering, u weet wel het oorspronkelijke blauw/groene of groen/blauwe boekje, ongeveer anderhalf uur in beslag neemt. De plaatjes worden niet verteld.

Dus zo lang deed men er indertijd over als men aan één stuk het nieuwste nummer onder elkaar voorlas.

De voorlezer doet het alleen, hij intoneert wel verschillende personen, nuanceert door accent verschuivingen en een andere klankkleur. Maar het is geen, zeg maar, opvoering met allerlei verschillende stemmen. Nee, het hoort helemaal in de traditie van voorlezers zoals ook de Odyssee indertijd, compleet, door Ton Lutz op cd is gezet. De voorlezer van Bleak House is Robert Whitfeald, het merk Blackstone en het gaat om 29 cd's voor \$39.95.

In Fellowship

Kort verslag van de 226^{ste} vergadering van The Dickens Fellowship Haarlem Branch.

In een standvastig Trouw Moet Blijcken verzamelden zich 28 leden. De president meldt dat het aferichten heeft geijzeld maar dat ook deze thuisblijvers ongelijk gaan krijgen. Ook nadat hij op de weersomstandigheden is gewezen blijft hij in dat standpunt volharden.

Dan memoreert hij Willem van Steenberg, een trouw lid, die plotseling is overleden.

De secretaris leest een brief voor van een lid dat heeft moeten opzeggen wegens verhuizing naar het nietige Winneweer, waar de alfabetisering nog in de kinderschoenen staat en lezen als verdacht wordt gezien. Verder bericht hij van een financiële bijdrage door de National Lottery van 2 miljoen pond aan het Dickens museum in Doughty Street. Hij kijkt daarbij schuin naar onze gast van vanavond die president is van de internationale Dickens Fellowship. Die geeft echter geen krimp.

De penningmeester kijkt ook al naar de gast en meldt tevreden te zijn hoewel er een wanbetaler onder ons verblijft. Verschillende leden schuiven ongemakkelijk heen en weer.

De beide editors van de Dutch Dickensian zijn nog steeds ingesneeuwd en daarom vanavond geen nieuw nummer (behalve voor de leden die een post abonnement hebben die hebben het natuurlijk op tijd in de bus gevonden).

Dan kondigt de president de spreker aan.

Professor Smith geeft aan dat hij voor vanavond een lichter onderwerp had gesuggereerd maar dat het bestuur dat had afgewezen. Hij merkt op dat Dickens een buitengewone start van zijn carrière had. "He stumbles in (The Pickwick Papers) and takes control". Dickens zet vooral in zijn eerste boeken contrasterende personages neer. Als voorbeelden geeft hij de slimme Sam Weller tegenover de naieve Pickwick, de onschuldige Oliver tegenover de wel heel schuldige Fagin en de "dashing hero" Nicolas tegenover zijn valse oom, Ralph Nickleby.

In de persoon van Master Humphrey is veel van Dickens zelf terug te zien; "never ending restlessness". Waarna spreker vanzelf uitkomt bij The Old Curiosity Shop. De figuur van Little Nell wordt door een ieder weer anders ervaren, zo stelt hij. Nogal eens als een abnormaal kind maar spreker is het daar niet mee eens; ze is heel normaal. Ze kan om alles lachen, vooral om Kit die zelf een vreemde, bijna psychiatrische lach bezit waarbij hij ook nog eens het hoofd achterover houdt. Little Nell is niet geboren om zo jong te sterven. De dood overkomt haar omdat ze zoveel te verdragen krijgt. Smith noemt daarbij het gokprobleem van haar grootvader, die dat verdoezelt door

zich achter het belang voor Little Nell te verschuilen, en het stalken van haar door Daniel Quilp, die tussen de regels door allerlei insinuaties maakt op seksueel gebied. Quilp maakt er geen geheim van dat hij Little Nell wil bezitten. Er zijn hier overeenkomsten op te merken uit boeken van Dostojewski. Ook de Victoriaanse tijd kende veel zieke geesten, zo stelt Smith. Little Nell wordt te vaak in de steek gelaten door de volwassenen.

Dickens is altijd aan de kant van de jeugd, vooral als hij die kan afzetten tegen onbetrouwbare volwassenen. Spreker denkt zelfs dat Dickens soms moeite heeft om goede volwassenen te beschrijven. Zo zou volgens hem de beschrijving van Mr. Brownlow in *Oliver Twist* zelfs een onzekere schrijver laten zien.

Smith sluit af met nogmaals te stellen dat de grote tragedie in *The Old Curiosity Shop* vooral het gebrek aan steun is van de volwassenen aan Little Nell.

De president dankt spreker waarna er de onvermijdelijke vragen zijn.

De heer Jacobs vraagt of het in de natuur van Little Nell lag om zo te leven en te sterven.

Spreker zegt dat Dickens er meer in geïnteresseerd was hoe zo'n familie aan lager wal raakt.

De heer Den Breejen stelt dat het "open to experience" ook in Goethe voorkomt en vraagt zich af of er wellicht een connectie is met misschien zelfs Carlisle in het midden.

Ja, daar gaan we al, spreker weet het ook niet.

De heer Lokin vraagt of Little Nell gezien moet worden als iemand die zichzelf opoffert, net als Little Dorrit.

Spreker beaamt dit, ze offeren zich beiden inderdaad constant op en zijn daarbij ook nog eens zwaar ondervoed.

Waarna wij aan tafel gaan.

De president trekt een vergelijking met een stier die de andere aanwezigen volkomen ontgaat. Ook de opmerking van de heer Lokin over een onplezierig warme appel die in de hand van Arrabella Allen werd gedrukt verhoogt alleen de algemene verwarring.

De heer Jacobs heeft het over Willem de Zwijger die nooit iets zei en daarom met graagte door verschillende gezelschappen als spreker werd uitgenodigd.

Na deze opbeurende opmerking aan de klaar zittende sprekers zijn wij toe aan de traditionele toasts.

Allereerst is daar Prof. Smith met zijn toast op de Haarlem Branch.

Hij spreekt in bewogen termen over Amsterdam totdat de president hem aan de mouw trekt en toefluistert dat wij in Haarlem zijn. Met de soepelheid van

een getraind kameleon schakelt hij daarna over op Haarlem. Voegt er aan toe dat Dickens Trou Moet Blijcken geweldig gevonden zou hebben en dat Dickens graag naar het buitenland ging hoewel hij altijd last had van zeeziekte tijdens de oversteek. Hij noemt de Haarlem Branch “very warming” (terwijl het bestuur op “lively” had aangedrongen) en brengt een toast uit.

Hierna brengt mevrouw Burden de toast uit op de Dickens Fellowship.

Haar interesse in Dickens en zijn werken ontstond toen zij in Greenwich een bezoek bracht aan de herberg waar ook Bella Wilfer eens verbleef. Toen herinnerde zij zich dat ook Scrooge zijn maaltijden in een herberg gebruikte. Omdat zij daarna de verzekering kreeg dat al de boeken van Dickens zich min of meer in herbergen afspelen beseftte zij dat het de moeite waard was om lid te worden van de Fellowship. Want herbergen zijn nu eenmaal de meest voor de hand liggende plaatsen om een toast uitbrengen. Wat zij vervolgens doet.

Tot slot is daar de heer Kooiman met de altijd ontroerende Immortal Memory.

Het begrip “memory” heeft hem aan het denken gezet, want dat speelt nogal eens een rol in het werk van Dickens. Hij noemt ondermeer Scrooge maar ook Redlaw uit “The Haunted Man”. Juist in dit Kerstverhaal is Dickens op zijn best als hij beschrijft hoe Redlaw leert zijn gevoelens te uiten. Aan het einde van het boek ziet Redlaw in hoe hij zijn tijd vergooit heeft. En waar Scrooge hardop zegt: God forgive me for the time I’ve wasted, zegt Redlaw: Lord keep my memory green. Hierna heffen wij ons glas op de Immortal Memory of Charles Dickens.

Hierna volgt het traditionele applaus voor de heer Weeda en zijn medewerkers, waarop de president ons allen dankt voor onze aanwezigheid en de hoop uitspreekt dat wij de thuisbasis zullen halen, want buiten heerst een sneeuwjacht die zo uit de Kerstviering op Dingley Dell had kunnen komen.

Mededelingen:

- De zomerbijeenkomst is dit jaar op 18 juni. Voor ons zal dan spreken ons medelid Guus de Landtsheer over: “De Britse gelaagde samenleving in Our Mutual Friend”.
- In 2011 nog net geen verhoging van de contributie, dus: € 25,- per lid en € 35,- voor een paar. In het briefhoofd staat het rekeningnummer. U wordt verzocht vrijwillig te storten.
- Het archief mist nog steeds een aantal convocaties. Wij zijn op zoek naar exemplaren uit: 1959, 1961 t/m 1966, 1971, 1975 t/m 1977. Kunnen de oudere leden nog eens graven in hun oude

schoenendozen. Een kopie volstaat, de secretaris doet nooit moeilijk.

- Om de vraag van de heer Van der Lee te beantwoorden: het Book of Study voor volgend jaar is *The Mystery of Edwin Drood*. We kijken daarmee af van de volgorde maar dat heeft te maken met een in het komend najaar door de heer Jacobs te houden lezing over dat boek.

Conferenties in 2011 (informatie bij uw secretaris)

- Annual Conference in **Christchurch Nieuw Zeeland** van 14 april t/m 19 april.
- Voorafgaand kunt u deelnemen aan een zogenaamde pre-conference tour waarbij ondermeer een bezoek aan de locatie wordt gebracht waar Tolkien's *Lord of the Rings* is gefilmd. De pre-conference tour is van 7 t/m 13 april.
- Alsof dit niet genoeg is, wordt er ook nog een post-conference tour georganiseerd, genaamd *Southern Highlights*. Inderdaad, die tocht voert naar het zuiden.
- Mocht dit u allemaal te gek worden dan is er een alternatief in Engeland. Van 28 t/m 30 juli is er een mini conference in **Canterbury**.
- De Annual Conferences voor de daarop volgende jaren zijn: 2012 **Portsmouth** en 2013 **Boulogne**. De verwachting is dat de Portsmouth conferentie, vanwege het bi-centennial karakter, veel belangstellenden zal trekken. Mocht u er heen willen gaan, laat door uw secretaris tijdig uw plek vastleggen.

London Calling

De onbekeerde Scrooge informeerde er al eens naar, toen hem gevraagd werd iets voor de caritas te doneren: "are there no workhouses"? Gelukkig bleek dat wel het geval. Maar aan deze situatie lijkt steeds meer een einde te komen nu ook het voormalig "workhouse" in Cleveland Street Londen op de nominatie staat gesloopt te worden. Hoewel verwacht mag worden dat Dickens in zijn tijd vooraan gestaan zou hebben met een grote hamer, keert Doughty Street zich er tegen. Mocht u dezelfde opvattingen hebben dan kunt u inloggen op de website www.workhouses.org.uk en op krachtige wijze de knop NO indrukken. De gevolgen zijn geheel voor eigen rekening.

Van het elektronische periodiek *The London Ivy* hebben wij na het verschijnen van het nul nummer, niets meer vernomen. Vermoedelijk betrof het hier een oprisping van een wat al te overijverige Trustee. Over Trustees gesproken, er komen weer verkiezingen aan. Daar toe ontvangt uw secretaris ook een stemformulier. Dat stuurt hij altijd terug met de

mededeling dat wij meestemmen met de meerderheid. Dit alles volgens de principes van Mr. Pickwick. "It's always best on these occasions to do what the mob do". "But suppose there are two mobs", suggested Mr. Snodgrass. "Shout with the largest", replied Mr. Pickwick.

En dan was er weer een bijeenkomst van de Council in Londen. Omdat de secretaris het wel gezien heeft en de president het bestaan van de Council ontkent, trok ditmaal de penningmeester er heen. Hij was er echt want het stond in de notulen, ook nog onder de vermelding "special welcome". Toe maar.

Dickens Journal Online (tot vervelends toe herhaalde mededeling)

In 2006 is een begin gemaakt met het online zetten van alle afleveringen van Household Words en All The Year Round. Het gaat om meer dan 1.000 afleveringen. Men hoopt het project in 2012 afgerond te hebben. Ondertussen krijgt u als lid van de Dickens Fellowship de gelegenheid om eens te kijken naar de vorderingen. Indien u beschikt over een computer dan kunt u als volgt inloggen: ga naar de website www.djo.org.uk, uw gebruikersnaam is: d.fellowship en uw paswoord is: !DJO2012! Veel plezier met het bekijken van Dickens' journalistieke werk. Op deze website kunt u ook lezen over de mogelijkheden om het project te sponsoren. Voor het bedrag van 40 GBP bent u sponsor van een aflevering.

The Dutch Dickensian

Hieronder een bericht van de redactie aan de postale abonnees van The Dutch Dickensian:

Geachte Dickensians,

Mocht u in 2011 The Dutch Dickensian wederom per post thuisbezorgd willen hebben dan wordt u vriendelijk verzocht het daartoe benodigde bedrag over te maken. Vanwege vorst, ijzel en sneeuw was ik helaas niet in staat om de Kerst bijeenkomst bij te wonen. Daardoor miste u wellicht het gemak van het persoonlijk overhandigen van het benodigde bedrag. Maar via de bank kan het ook en wel als volgt:

Het kost €10,- voor de postbezorging van vier TDD's en de Special Edition (in 2010 The Lamplighter en in 2011 komt er een Special Edition met daarin The Village Coquettes, the Drama and Words of the Songs by Boz). Het kost slechts €7,50 indien u slechts de 4 TDD's wilt ontvangen. Over te maken op ABNAMRO 432147330 t.n.v. A.V.Vroom.

Dat alles voor 1 maart 2011

In Fellowship, Ton Vroom

Waarde Dickensians,

Daags nadat dit voorjaarsnummer zal worden uitgereikt tijdens de traditionele voorjaarsbijeenkomst in Kraantje Lek, zal het al even traditionele Boekenbal plaatsvinden in de Amsterdamse Stadsschouwburg. Dit jaar zonder Harry. Zijn vaste plek op de trap zal wellicht uit piëteit worden ontweken. Alhoewel je het met schrijvers, uitgevers en boekhandelaren maar nooit weet.

Op 14 februari 1842 vond er ook een bal plaats, het *Bozbal*. New York onthaalde het echtpaar Dickens aan het begin van hun reis op grootse wijze. Het Park theatre was uitverkocht, 5000 gegadigden waren er voor 3000 kaartjes. 50.000 Oesters, 10.000 sandwiches, 40 hammen, 50 kalkoenen in gelei, zo'n 350 pond jelly en blanc manger en eenzelfde hoeveelheid ijs wachtten op de gelukkige bezoekers. Daar kan het Boekenbal een puntje aan zuigen.

Ik vrees dat de activiteiten rond Dickens 200^{ste} geboortedag bescheidener zullen zijn. Maar ze zijn reeds in volle gang. Het jubeljaar begint wat mij betreft al in december wanneer Claire Tomalin ons met een bezoek zal vereren. Haar biografie over Charles Dickens verschijnt dit najaar. Leest u als 'opwarmertje' vooral haar boek over Nelly Ternan en Charles Dickens, *The Invisible Woman*: een biografie van de mysterieuze Nelly Ternan die leest als een detectiveverhaal. Hierin staat ook het verhaal over de dood van Dickens, niet in Gad's Hill, maar 'in compromiserende omstandigheden', namelijk bij Nelly. Het verhaal is door Michael Slater tamelijk resoluut, en voor mij ook tamelijk overtuigend, terzijde geschoven, maar het geeft aan dat wellicht nog niet alle raadselen rond het leven van Dickens zijn opgelost. De man blijft vreemd genoeg enigszins een enigma, met alles wat we van hem weten en wat er over hem geschreven is.

Dat maakt nieuwe biografieën, en natuurlijk The (Dutch) Dickensian altijd weer het lezen waard.

Martijn David
President

TOAST TO DICKENS FELLOWSHIP 18th December, 2010

It was the historical Inns and Taverns as described by Charles Dickens that inspired me to become a Dickensian. The attraction of the special friendly, warm atmosphere within, with the fireside glow and warm drinks such as punch contrasting the cold outside.

The point of no return was when visiting the Trafalgar Tavern in Greenwich and watching a bride trying to sit down in a long wedding dress.

This Inn claims to fame as being the site of the wedding dinner attended by Bella Wilfer, her father and husband John Rokesmith.

Her husband was of course John Harmon and the Inn referred to in *Our Mutual Friend* was the Ship Inn. This was destroyed during the second world war.

Dickens had a particular liking for riverside pubs and a careful perusal of Dickens's letters and diaries between 1837 and 1869 reveals notes of fourteen occasions when he dined at Greenwich, and the Ship Inn and the Trafalgar were two fine examples.

Unfortunately, by the time I finished *Our Mutual Friend*, I had just missed the Amsterdam International Conference.

Surprisingly, but probably fortunately in *Christmas Carol*, Taverns are scarcely mentioned. We are told that Scrooge took a melancholy dinner in an melancholy Tavern, and having read all the newspapers, he beguiled the rest of the evening reading his bank book and went home to bed.

Dickens family still have their family Christmas dinner in The George and Vulture where *Pickwick* lodged in London. The tiny alleyways surrounding the Inn take one back with real Dickensian nostalgia.

The special warm atmosphere associated with social drinking and Christmas are inseparable from Dickens and I raise my glass in a toast to the Dickens fellowship.

Professor Grahame Smith, president of the Dickens Fellowship.

A TOAST TO THE IMMORTAL MEMORY of CHARLES DICKENS

In proposing a toast to the immortal memory of Charles Dickens I want to focus, not on Charles Dickens, not on his immortal fame but on memory. Memory plays a prominent part, especially in the many Christmas stories written by Dickens. Without the shocking confrontation with his own past, the complete change of Scrooge would have been impossible, to quote just one, most obvious example. Something similar happened in *The Haunted Man*, a Christmas story written in 1848.

In *The Haunted Man* we meet the scholar Redlaw. It is Christmas Eve and Redlaw is sitting all alone in a solitary dwelling in an old, retired part of an ancient college building. The wind is blowing, shrill and shrewd, the dwelling is cold and gloomy, and the beams of wood in the ceiling are dark and worm-eaten. The fire casts long shadows on the wall and somewhere in the distance the tunes of a Christmas Carol can be heard. A real Dickensian atmosphere!

Of course, readers of *The Dutch Dickensian* are all familiar with that story and will easily recall it to memory. Redlaw sits at the fire brooding over his past. Looking back upon his life, he feels embittered by his unhappy youth and unreturned love, by his past failures and old sores. So, here again Dickens comes back to the theme of memories, as in *A Christmas Carol*.

Then, gazing at the fire, a phantom or spectre makes its appearance. It is Redlaw's dead companion or ghostly double. That phantom offers him forgetfulness and liberation of all his past sorrows and wrongs. And after some hesitation Redlaw accepts. Then it turns out that without his memories he is unable to sympathize with others. He has lost all feelings of compassion and humanity. He discovers to his great dismay that with the loss of his memory, he has lost all that could make him a full human being. Apart from that, the new Redlaw has a baleful influence on his surroundings. His coldness and heartlessness infect everyone he meets. One of the first victims is the large family of Mr. Tetterby the shopkeeper who in his window offers all articles that are not in demand and never shall be. Tetterby, his loving wife and children change into an internally divided, fighting family. Only one ragged, homeless boy is able to resist Redlaw's charmed influence, because he was from his birth abandoned and neglected. From this child's memory one could banish nothing and therefore, Redlaw's influence on him is powerless.

Eventually Redlaw is won back to his better self by the loving goodness of Milly, wife of the lodge-keeper of the college. She is gentle and kind-hearted to all the people around her who are lonely or uncared for, like the student who is passing Christmas all alone in the deserted college building. Just like the young Scrooge. Loving, innocent and always cheerful, Milly embodies the ideal woman we so often meet in Dickens's novels. In the end, learning the necessity of cherishing sorrows as well as joys, Redlaw is restored to human feeling.

In short, I think we need our memories. They enable us to rectify past errors, to avoid earlier mistakes and help us to come to terms with our present existence. I am afraid, not all Dickens says about the function of memories will stand the criticism of modern writers like Douwe Draaisma or Dick Swaab. But there are also firm supporters. There is the old Jewish saying "Forgetting is like exile, remembering means liberation." And there are modern therapies like "Past Reality Integration", which preach that you should accept your negative feelings in order to avoid depressions.

Thus, in proposing this toast to the immortal memory of Charles Dickens I call upon you: cherish your past grievances, embrace your bitter failures, they are useful. And if these sad memories are already beneficial, how much more the many pleasant memories we all share of Dickens's novels,

periodicals and Christmas stories! They are amusing, inspiring and gratifying. So, in proposing this toast, I will end with the last words of *The Haunted Man*: "Lord, keep our memory green."

Dick Kooiman

'UNCOMMERCIALY TRAVELLING' IN THE GENERAL LINE OF BUSINESS FOR THE FIRM OF HUMAN INTEREST

Liesbeth van Aalst

In 1860 besloot Charles Dickens – teneinde de circulatie van zijn weekblad 'All the Year Round' op te voeren- een aantal essays onder eigen naam te plaatsen. Het werden er uiteindelijk 37. en in opzet en variëteit gelijkend op die van 'Sketches by Boz', zijn allereerste journalistieke werk (uitg. 1836/'37.) De verhalen, essay's, zijn voor het eerst gepubliceerd in boekvorm in 1861 waarin 17 verhalen waren opgenomen. In '67 en '68 volgen nog twee uitgaven waar Dickens zelf de redactie over had. In 1868 maakte Pinwell vier houtsneden voor de Library Edition van *The Uncommercial Traveller* met ondermeer de beroemde houtsnede waar Dickens in de Morgue zijn hoed afneemt.

Is in de 'Sketches' zijn immense talent al duidelijk aanwezig, de grootste charme van dit boek is gelegen in de sprankelende, jongensachtige stijl waarin Dickens's scherpe observaties zijn vervat. In de 'Uncommercial Traveller' is de grijpste kunstenaar aan het woord die – schijnbaar moeiteloos- componeert. Schijnbaar; in de manuscripten zijn nauwelijks regels te vinden die niet doorgestreept en herschreven zijn. Deze gedisciplineerde en perfectionistische werkwijze, levert een mengeling van dramatiek, vertederend en humor op.

Zowel actuele onderwerpen als herinneringen aan het verleden komen aan bod en opvallend zijn de vele autobiografische elementen- wellicht bedoeld voor de autobiografie die nooit werd geschreven- die hier fungeren als een aanvulling voor de lezer op wat we weten van de jonge Dickens uit *David Copperfield*. Zoals bijvoorbeeld de wandeling als jonge jongen langs Gad's Hill Place en de opmerking dat door hard werken etc. hij daar ooit zou kunnen wonen. Ook het aandoenlijke verhaal van de moeder met het dode kindje, een kindje dat door haar gedood zou zijn bij de geboorte. Dickens was daar als jury lid bij betrokken en hij verhaalt hoe mede door zijn toedoen de moeder, terecht, werd vrijgesproken.

De onderwerpen van de essays zijn een afspiegeling van Dickens's zeer brede interesseveld; van reddingswerk bij een schipbreuk, bezoeken aan de kerken van Londen en buitenlandse reizen, tot een niets ontziende aanklacht

tegen het leger, dat haar uit oorlogsgebieden teruggekeerde soldaten niets beters te bieden heeft dan een sterfbed in het Armenhuis.



*Dickens in de Morgue van Parijs by Pinwell, Illustrated Library Edition
1868 van The Uncommercial Traveller.*

Uit het laatstgenoemde 'The Great Tasmania's Cargo': - 'the spectacle of the soldiers in....that Liverpool Workhouse...was so shocking and shameful, that as an Englishman I blush to remember it...' Hier spreekt een bittere, fel beschuldigende Dickens..

Ondanks het gebruik van duidelijk fictieve namen, zullen de betreffende officieren en instanties die zich schuldig maakten aan schandelijke praktijken tijdens de Krim oorlog, zoals het verstrekken van oneetbaar/ van maden krioelend voedsel en het toekennen van hangmatten in ruil voor geld, zichzelf absoluut herkend hebben. Dit geldt zeker voor zijn 'Official Friend' Pangloss, die op elke penibele vraag hetzelfde antwoord geeft: 'I have grounds for asserting that the stores, the beef and the pork are the best of all and the authorities out there, are the best of all possible authorities.' Wij vragen ons af, of Dickens ooit bestraffend is aangesproken door de hogere machten die er alle belang bij hadden, dit misdadig gedrag buiten het publiekelijk zicht te houden

Begeeft men zich hierna- met een slechte smaak in de mond- naar 'Shy Neighbourhoods', dan breekt het zonnetje weer door bij de beschrijving van een dronken vee-drijver, wiens hond de kudde van zes schapen ferm onder zijn hoede neemt, de verkeerde aanwijzingen van de baas negerend: 'He has taken the sheep entirely into his own hands, has merely remarked with respectful firmness: "that instruction would place them under an omnibus; you had better confine your attention to yourself -you will need it all"', and has driven his charge away with an intelligence of ears and tail, and a knowledge of business, that has left his lout of a man very, very far behind.' In 'The Ruffian' spuwt de burger Dickens zijn gal over een verschijnsel, dat ook Anno 2010 onderwerp van verhitte discussie is, (hetgeen maar weer bewijst, dat er weinig nieuws onder de zon is.) Namelijk dat de 'Ruffian' - vert.'tuig'- een parasiet op de samenleving, dagelijks onschuldigen terroriserend en vatbaar voor geen enkele verbetering, na elke -korte- straf opnieuw zijn gang kan gaan: 'having no other calling than that of Ruffian, and of disquiting and despoiling me as I go peacefully about my lawful business' Vrouwen die op klaarlichte dag worden mishandeld en beroofd, het verbaal bedreigen van voorbijgangers, het vernielen van openbare ruimten en het gooien van stenen naar rijdende treinen. Kortom, lieden wier hele miserabele leven in het teken staat van geweld óm het geweld, vanuit een onverzoenlijke haat naar hun medemensen (en het leven zelf.) Dickens eist als belastingbetaler uit naam van alle slachtoffers, dat deze 'dirty, beetle-browed brutes' voorgoed worden verwijderd uit de maatschappij.

Als voorbeeld van de wettelijke laksheid noemt hij het beruchte incident waarbij een jongeman een politiemann zó mishandelde dat deze voor het

leven zwaar gehandicapped bleef. De dader stond na drie maanden straf weer buiten, gevierd als een held door zijn 'broeders'. Enigszins onverwacht schrijft Dickens deze ontoereikende bescherming van de burger niet alleen toe aan de luiheid van de betreffende instanties, maar ook aan -volgens hem- misplaatste deernis met de dader: 'just heaven! Cries the Society for the Protection of Remonstrant Ruffians,'this is equivalent to a sentence of perpetual Imprisonment!' 'And precisely for that reason it has my advocacy', besluit hij. Deze mening, die ook heden ten dage wordt verkondigd, moet men natuurlijk wel in de tijd plaatsen; de 'softies' uit bovenstaande Society, werden gedreven door Christelijke vergevings gezindheid. In de rechtsspraak en op straat was geen sprake van de invloed van een slechte jeugd of traumatische ervaring; er werd geen enkel verband gelegd met misdaden begaan onder de druk van het verleden, zoals men nu pleegt te doen.

Het essay 'The City of London Churches', is het resultaat van een vol jaar kerkbezoek, elke zondag. Dit niet vanuit een religieuze aandrang, maar puur Dickensiaanse nieuwsgierigheid. Het stuk ademt een weemoedige sfeer door de herinnering aan een kleine Charles, die- glimmend van zeep en strak in het pakje- zonder enig begrip het ceremonieel aanhoorde en regelmatig, in slaap gesust door het hypnotisch gemurmel om hem heen, van zijn bankje tuimelde.

En nu, bij het zien van de twee geliefden, aan wie ook dominee's preek volledig voorbij gaat, herinnert hij zich: '...When I turned of eighteen, I went with my Angelica to a City Church on account of a shower (by this special coincidence that it was in Huggin-lane), and when I said to my Angelica: "let the blessed event, Angelica, occur at no altar but this!" And when my Angelica consented that it should occur at no other – which it certainly never did, for it never occurred anywhere.'

Ziehier een kleine greep uit de slordige 360 bladzijden essays, waarin een vrolijke, nostalgische, treurige en aan de kaak stellende Dickens ons zijn wereld binnenvoert. Als altijd een waar genoegen.

**THE DICKENS FELLOWSHIP OF NEW YORK
RELEASES "A DICKENSIAN 'S GARDEN OF VERSES"**

From: admin@dickensnewyork.com

Subject: THE DICKENS FELLOWSHIP OF NEW YORK RELEASES "A DICKENSIAN 'S GARDEN OF VERSES"

I have taken the liberty of attaching the document described in the press release, below. With best regards,

John Galazin The Dickens Fellowship of New York, february 5, 2011.

THE DICKENS FELLOWSHIP OF NEW YORK RELEASES A
DICKENSIAN'S GARDEN OF VERSES
BY MORTON JACOB

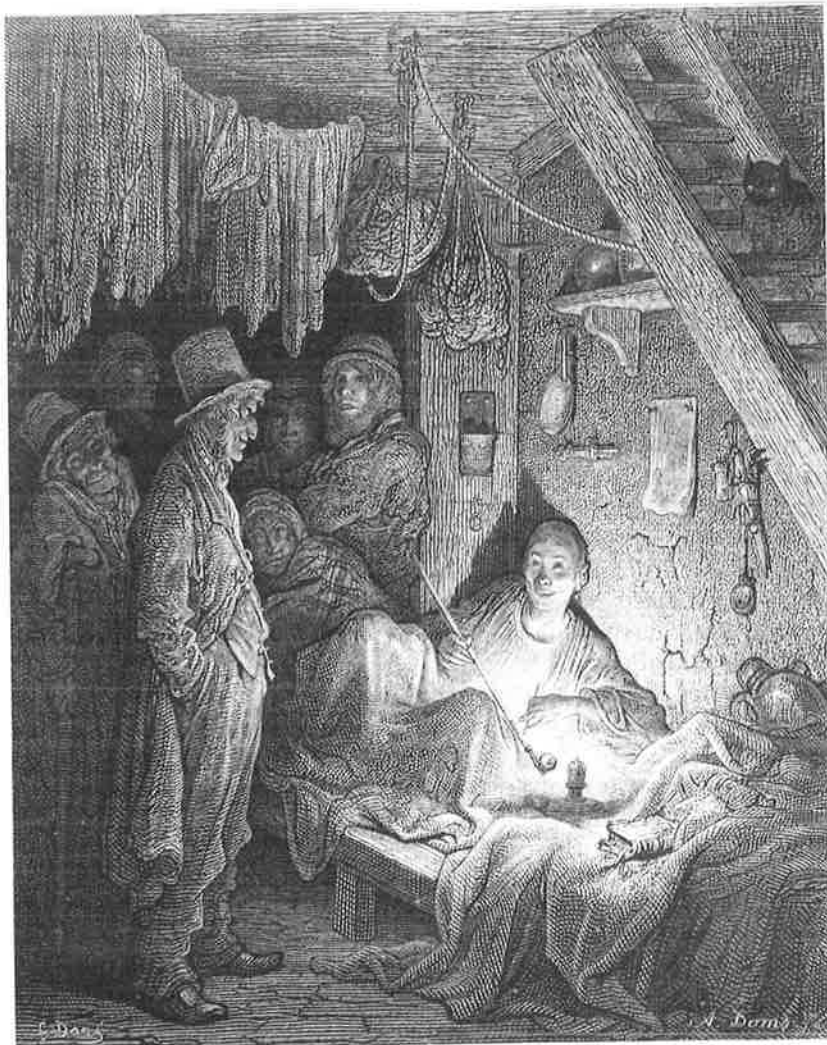
The Dickens Fellowship of New York announces the release of the first installment of A Dickensian's Garden of Verses by Morton Jacober. Mr. Jacober is Vice-President Emeritus and Poet Laureate of the New York chapter and for several years before his retirement led discussions of Dickens' novels at the organization's monthly meetings. Each pre-assigned chapter was summarized in rhyming verse and was followed by questions for discussion. The initial release includes the rhymed summaries of all 57 chapters of The Pickwick Papers, two examples of which are shown below (Chapter 12, Mr. Pickwick "proposes" to Mrs. Bardell and Chapter 28, Christmas at Dingley Dell). Subsequent releases will include the summaries of novels The Mystery of Edwin Drood, The Old Curiosity Shop, Great Expectations, A Tale of Two Cities, and Nicholas Nickleby. In addition, Mr. Jacober has written numerous Dickens themed skits for entertainment at the Fellowship's social functions and these too will be available in future releases. A Dickensian's Garden of Verses is available to Dickens Fellowship chapters, schools, libraries and the general public. It is provided free of charge via email. To obtain a copy of the first installment, the rhymed summaries of

The Pickwick Papers, send an email to The New York Fellowship at admin@dickensnewyork.com. The material will be sent to you in Adobe's pdf file format. The Dickens Fellowship of New York is honored to share the poetic literary works of our distinguished member Morton Jacober.

The Pickwick Papers (a sample)

CHAPTER TWELVE

Now a peek at Pickwick's domestic life,
Two major events will lead to later strife.
With Mrs. Bardell, Mr. P's landlady,
A comedy of errors very shady.
What could be a more stimulating blend?
Two occasions for festivities sans end.
Both wedding and Christmas at Dingley Dell,
Excellent reasons for pealing the bell.
He asks her if two can live cheaper than one,
She accepts, thinking it's offer of marital fun.
Her son leads in P's pals to see fainting act,
They smirk at his denial, which they say is fact.
Pickwick and co. enter into spirit of things,



Uit: Blanchard & Doré: London 1872 (bezit redactie)

Geachte Dickensians, 2011 het jaar van Edwin Drood, het bestuur van de Haarlem Branch heeft opium gelegaliseerd om daarmee zonder gedonder met de politie in de najaars bijeenkomst met 'Er Royal Highness the Princess Puffer te kunnen converseren, maak uw pijp gereed voor de 'black smoke', Sweet Dreams!

TRIAL OF JOHN JASPER

Lay Precentor of Cloisterham Cathedral in the County of Kent, for the
MURDER OF EDWIN DROOD, engineer,

Heard by

MR. JUSTICE GILBERT KEITH CHESTERTON

sitting with a Special Jury, in the King's Hall, Covent Garden, W. C., on
Wednesday, the 7th January, 1914.

Verbatim Report of the proceedings from the Shorthand Notes of
J. W. T. LEY

Deze wat lange titel dekt volledig de lading in het boek dat in 1914 door Chapman & Hall is uitgegeven voor de aantrekkelijke prijs van 2S/6D.

Bekende en beroemde personen uit de Dickens Fellowship, de literaire en juridische wereld, waaronder Mr. B. W. Matz, Mr. Arthur Waugh, Mr. Walter Dexter, hadden de diverse rollen uit Edwin Drood op zich genomen in een rollenspel dat tot doel had door met zijn allen zich in te leven in de door Charles Dickens geschapen personages er uit te komen of John Jasper inderdaad de moord op Edwin Drood op zijn geweten had. Het spreekt haast van zelf dat dhr. Drood zelf niet aan deze opvoering heeft deelgenomen, ook niet in effigie. De Grand Jury bestond uit 20 personen, zoals dat hoort in een zaak waar het hoofd van de beschuldigde de inzet van is, met als voorzitter Mr. George Bernard Shaw. De rol van het opium vrouwtje, "Er Royal Highness Princess Puffer" werd gespeeld door Miss J. K. Prothero. Shaw had wel wat met Dickens en hij was een graag geziene gast bij Mrs. Kate Perugini, de tweede dochter van Dickens.

Maar Shaw had kennelijk ook zijn eigen visie op het rollenspel zoals moge blijken uit de navolgende dialoog aan het begin van het proces. De Counsel for the Prosecution is Mr. B.W. Matz die de zaak tegen John Jasper uitvoerig uiteen heeft gezet.

The Foreman: My Lord, one word. Did I understand the learned gentleman to say that he was going to call evidence?

Mr. Matz: Certainly.

The Foreman: Well then, all I can say is, that if the learned gentleman thinks the convictions of a British jury are going to be influenced by evidence, he little knows his fellow countrymen!

Judge: At the same time, in spite of this somewhat intemperate observation..... (the remainder of his Lordship's words were inaudible.)

Het proces wordt weer voortgezet. Getuigen komen aan bod die enigszins, binnen de kaders zoals gegeven door de tekst van Edwin Drood, mogen improviseren. De bewijzen worden door Prosecution aangedragen en door

Defence gerelativeerd en na vier uur 20 minuten, na de samenvatting door Judge van wat wel en niet als bewijs mag worden toegelaten krijgt Foreman van de Grand Jury het woord en het blijkt dat hij zijn oordeel al klaar heeft zonder dat er nu duidelijk sprake is van overleg binnen de jury.

Verdict of the Jury

Immediately his Lordship had concluded, the Foreman of the Jury rose and said: My LORD,- I am happy to be able to announce to your Lordship that we, following the tradition and practice of British Juries, have arranged our verdict in the luncheon interval. I should explain, my Lord, that it undoubtedly presented itself to us as a point of extraordinary difficulty in this case, that a man should disappear absolutely and completely, having cut off all communications with his friends in Cloisterham; but having seen and heard the society and conversation of Cloisterham here in Court to-day, we no longer feel the slightest surprise at that. Now, under the influence of that observation, my Lord, the more extreme characters, if they will allow me to say so, in this Jury, were at first inclined to find a verdict of Not Guilty, because there was no evidence of a murder having been committed; but on the other hand, the calmer and more judicious spirits among us felt that to allow a man who had committed a cold-blooded murder of which his own nephew was the victim, to leave the dock absolutely unpunished, was a proceeding which would probably lead to our all being murdered in our beds. And so you will be glad to learn that the spirit of compromise and moderation prevailed, and we find the prisoner guilty of Manslaughter. We recommend him most earnestly to your Lordship's mercy, whilst at the same time begging your Lordship to remember that the protection of the lives of the community is in your hands, and begging you not to allow any sentimental consideration to deter you from applying the law in its utmost vigour. MR. WALTERS: I should like to urge that the Jury be discharged for not having performed their duties in the proper spirit of the law. We have heard from the Foreman that the verdict was arranged in advance, and I decline to accept that verdict, and ask for your Lordship's ruling. The FOREMAN: The Jury, like all British Juries, will be only too delighted to be discharged at the earliest moment: the sooner the better. MR. CHESTERTON: I want to associate p with my learned friend. JUDGE: My decision is that everybody here, except myself, be committed for Contempt of Court. Off you all go to prison without any trial whatever !

The Court rose at 11.35, the actual hearing having occupied four hours and twenty minutes.

Volgens de legende hebben rechters, officieren, juryleden, advocaten en alle andere deelnemers zich daarna aan een jaarlijk Pickwickiaans buffet uitermate te goed gedaan.

Dickens en zijn biografen 3 **door Guus de Landtsheer**

Inleiding

Zoals altijd als ik bezig ben met Dickens ligt The Oxford Reader's Companion to Dickens onder handbereik. Ik had mij voorgenomen om ditmaal in mijn aandacht voor de biografen van Dickens het vizier te richten op G.K. Chesterton. In een eerder artikel had ik al kennis gemaakt met deze Dickenskenner. Een man letterlijk en figuurlijk van bijzonder gewicht voor Dickensians. Zijn boekje uit 1906 met de simpele titel Charles Dickens is volgens het bovenstaande naslagwerk van grote betekenis omdat het een reactie was op een eerder verschenen werk van George Gissing over Dickens. Gissing had, na een periode die begon met de dood van de schrijver waarin men hem als een soort heilige van de Britse literatuur beschreef, de nodige kritiek op Dickens. Chesterton nu trad op als verdediger van de aangeklaagde en slaagde er aldus de Reader's Companion in om het vuur van Dickens roem brandende te houden. Wat te doen? Op mijn bureau lag Chesterton. Een niet te dik boekje van tweehonderd en nog wat pagina's. De Nederlandse vertaling uit 1952/53 van Prisma had ik al eens gelezen, dus geen echte zware opgave om voor de deadline een artikel te schrijven. Maar ja, het was dus een reactie op een eerder geschreven boek. Via the Library of Congress website bleek na vluchtige inspectie het werk gratis down te loaden naar mijn computer. Alleen het waren wel ruim driehonderd bladzijden en ik kende noch de schrijver noch het boek. Uiteindelijk heb ik besloten om toch eerst Chesterton te bespreken en Gissing de volgende keer aan te pakken. De tijdsperiode tussen de beide boeken is acht jaar en die kleine hink-stap-sprong terug in de tijd zult u dus voor lief moeten nemen.

Wie was Gilbert Keith Chesterton (1874 – 1936) ?

Een veelschrijver pur sang. Zijn werk omvat allerlei journalistieke publicaties, korte verhalen, detective romans, maar hier beperken we ons tot de nodige literatuur kritiek. In zijn dagelijks leven was hij verder ook nog levensgenieter, dwarsligger, verstrooid mens, rooms-katholiek en behept met een dosis gezond verstand. Zijn boeken kunt u nog steeds kopen en er bestaat zelf een echte fanclub van hem op het internet : The Chesterton

Society die, en bij Chesterton hoeven we ons nergens over te verbazen, in 1974 dus pas achtendertig jaar na zijn dood werd opgericht. Als we het werk van hem in één woord zouden moeten samenvatten en dat is gezien de hoeveelheid een nogal gedurfde stap dan is dat: Paradox. In zijn *Charles Dickens* struikel je letterlijk op iedere pagina over deze stijlfiguur. En omdat ik niet van struikelen houd ligt daar voor mij ook zijn zwakte. Om het op de wijze van Chesterton te zeggen: zijn sterke punt was zijn zwakte! Of simpeler: overdaad schaadt. Al zijn redeneringen die vaak dwars tegen de algemene opinie ingaan komen in het kort neer op: als je naar links gaat eindig je uiteindelijk rechts. Alleen doet hij dat op een veel ingenieuzere wijze.

Chesterton, G.K.; *Charles Dickens*.

De uitgave waar ik gebruik van maakte was de 16de druk van Methuen & Co. Londen 1927

Het boekje van Chesterton is verdeeld in 12 hoofdstukken en bij de eerste blik daarop is al duidelijk dat we hier te maken hebben met een andere biograaf dan degenen die we hiervoor in deze reeks hebben besproken. Zo gaat het eerste hoofdstuk over de tijd van Dickens en dat schrijf je niet als je zelf nog deel uitmaakt van die tijd. Ook het laatste hoofdstuk; over de toekomst van Dickens was voor hen die nog volop bezig waren de schok die de natie te verwerken had gekregen onder woorden te brengen. De toekomst van Dickens! Was er wel een literaire toekomst na de dood van Dickens?

Chesterton treedt in dit boekje overigens niet alleen op als biograaf. Hij schrijft de nodige hoofdstukken vol die veel meer een letterkundige beschouwing van het werk van Dickens bevatten dan te kijken hoe het leven van Dickens invloed had op zijn schrijven.

In zijn verdediging van Dickens (en andere grote Victoriaanse schrijvers) tegenover de kritiek van Gissing komt de harde en wrede maatschappij waarin deze mensen leefden ter sprake. "Maar", zegt Chesterton, "Dat mag waar zijn, maar het was tegelijkertijd een periode van optimisme". En dat optimisme straalt Dickens in zijn werk volop uit. Juist door steeds maar weer te pleiten voor betere toestanden voor de armen en hun ellendige situatie te beschrijven werd hij de pleiter die uiteindelijk hervormingen voor elkaar kreeg. Niet de pessimisten met hun gelijk van de wereld zorgen voor veranderingen, maar de optimisten die tegen beter weten in hopen op verbetering hebben succes. En dat maakt Dickens groot.

De inhoud

Met het beschrijven van het leven van Dickens begint Chesterton pas in hoofdstuk 2 *The Boyhood of Dickens*. Hierin komen we de bekende feiten tegen over zijn geboorte in Portsmouth en de verhuizing naar Chatham. Het afglijden van de familie in schulden, maar wat hij daaraan toevoegt is dat de relatie vader en zoon er een was van een te onnadenkende vader en een te nadenkend kind. Een paradox die hij beschrijft als een situatie waarin tegelijkertijd sprake is van verwaarlozen en prikkelen van het verstand van het kind. Dit gecombineerd met het niet echt gezond zijn van Charles verklaart wat Chesterton een 'vreemd verlangen' noemt van een kind dat verlangt om naar school te gaan. Dat hij in tegenstelling tot dit feit juist van school af moest was een tegenslag die zoals wij weten Charles zijn hele leven lang met zich mee heeft gedragen. Chesterton wist als biograaf na de publicatie van Forster van de episode in de schoenpoetsfabriek. Tot hier toe bevinden we ons op vertrouwd gebied.

In het stuk over *The Youth of Dickens* verklaart Chesterton de oorsprong van het fenomeen van Dickens als: *He has got the key of the street*. Als geen ander wist Dickens de straten van Londen te beschrijven en van een sfeer te voorzien. In de schoensmeerperiode moet de jonge Charles heel wat kilometers in de straten van Londen hebben afgelegd. Waar moest hij anders naar toe? Wat hij daar zag en in zijn geheugen opsloeg kwam hem later tijdens het schrijven goed van pas. The little Dickens Dickonized London. Uiteindelijk kreeg hij alsnog de kans om weer naar school te gaan, maar wel als iemand *to go from the world to a school, instead of going from a school to the world*. *Dickens, we may say, had his boyhood after his youth*. Over zijn huwelijk met Catherine en de latere mislukking daarvan is Chesterton de eerste van de biografen die er niet het verplichte zwijgen toedoet. We zijn nog niet zover als Lilian Nayer die in 2011 een heel boek besteedde aan Catherine Dickens, maar hij poogt denk ik wel serieus een verklaring te geven. *A very young man fighting his way, and excessively poor, with no memorie for years past that were not monotonous and mean, and with his strongest and most personal memories quite ignominious and unendurable, was suddenly thrown into the society of a whole family of girls. I think it does not overstate his weakness, and I think it partly constitutes his excuse, to say that he fell in love with the chance of love*. In een tijd waarin één op de drie huwelijken mislukt en je soms de indruk krijgt dat er getrouwd wordt om het trouwen moet ons dit toch aanspreken.

Wat we bij Chesterton ook voor het eerst zien is dat een biograaf het niet eens is met de een of andere handelwijze van Dickens. Bijvoorbeeld de kwestie over wie de bedenker is van de Pickwick Papers. Een zaak die aan het rollen kwam door de bewering van de vrouw van tekenaar Seymour, dat

haar man en niet Dickens de Pickwick geschreven zou hebben of althans verantwoordelijk zou zijn geweest voor het succes. Dickens maakt er zoals we weten een hele zaak van om te bewijzen dat dit niet het geval is. Chesterton beweert dat alles er naar wijst dat Seymour's bewering absurd was, maar dat Dickens' overdreven reactie eveneens misplaatst was. Hij geeft daarvoor een mooie beeldspraak die ik u niet wil onthouden: *To claim to have originated an idea of Dickens is like claiming to have contributed one glass of water to Niagara.*

Om weer iets over Dickens zelf te weten te komen en niet af te dwalen of op te stijgen naar zijn werk moeten we wachten tot Chesterton Dickens relatie met Amerika beschrijft. De kritiek die Dickens had op de vele misstanden in de Britse samenleving maakte hem uitermate geschikt om de kampioen van de Amerikaanse democratie te worden. Als er iets het beloofde land moest kunnen worden dan was het daar wel. Chesterton wijst er echter op dat de hoofdlijnen van de kritiek op de Amerikaanse samenleving niet de in het oog springende zaken als de slavernij en uitbuiting van de nieuwe landverhuizers waren. Waar hij zich het meest over opwond was de zelfverheerlijking, de bijvoortduring uitgesproken zelfingenomenheid van de Amerikanen en hun slechte manieren. Daarbij kwam dan ook nog zijn strijd om auteursrechten die hem zelf direct aanging en juist daarom vreemd overkwam bij de Amerikanen die hem uit zijn boeken kenden als de onbaatzuchtige strijder voor de belangen van de zwakken in de samenleving. *American Notes for General Circulation* en *Martin Chuzzlewitt* waren boeken die de Amerikanen bij hun verschijnen in het verkeerde keelgat schoten en er was enige tijd nodig voor zij weer onspeeking terms met hem waren.

Een vreemde kant van Dickens' karakter die Chesterton beschrijft is zijn rusteloze reisgedrag. Na Amerika ging hij naar Italië en nauwelijks terug in Engeland of hij zette al weer koers naar Zwitserland. Tijdens dat reizen klaagt hij er over niet in staat te zijn om de Londense sfeer goed te beschrijven en in Italië componeert hij zijn Kerstverhalen, die zich allemaal in het mistige en koude Engeland afspelen. In zijn eigen schrijfrant concludeert Chesterton dat Dickens geen reizen in het buitenland maakte, maar reizen in Dickensland. Thuis ontwikkelde hij zich tot een huistiran, die alles naar zijn hand wilde zetten. Dat leidde uiteindelijk ook tot de breuk met zijn vrouw.

Het tijdsbeeld

Chesterton heeft niet veel op met de schrijvers uit zijn eigen tijd. Te realistisch, te somber, te pessimistisch. Een tijd die schreeuwde om grote mannen en daarbij terugkeek naar de groten uit de 19de eeuw. Alleen hoorde Dickens daar niet bij volgens de literatuurkenners. Chesterton zet

zich ervoor in om dit beeld te kantelen. We hebben dus te maken met een tijd die misschien wat overdreven als het tegendeel van de jaren zeventig kan worden gezien. Wij weten dat na de overgang van de negentiende naar de twintigste eeuw er velen waren die zich afvroegen of de geweldige machtstoename en economische groei van Europa wel door kon gaan. Intern zien we in veel staten dat de macht der gevestigde orde ter discussie wordt gesteld. Marx was niet de enige die een spook door Europa zag waren. De grote Europese machten maakten zich op om indien nodig hun positie te verdedigen. Dat dit ook zijn weerslag in de literatuur vind is niet meer dan logisch. In 1906 kon Chesterton nog niet weten wat er allemaal op de wereld af zou komen. Hij besloot echter om, wat er ook mocht gebeuren, zijn mening tegen als het moest iedere gevestigde opinie in stelling te brengen. Dus poneert hij in het laatste hoofdstuk dat gaat over de toekomst en Dickens de stelling dat: *At a certain period of his contemporary fame, an average Englishman would have said that there were at that moment in England about five or six able and equal novelists. Thackeray, Charlotte Brontë, George Eliot, perhaps more. Forty years or more have passed and some of them have slipped to a lower place. Some would now say that the highest platform is left to Thackeray and Dickens; some to Dickens, Thackeray, and George Eliot; some to Dickens, Thackeray, and Charlotte Brontë. I venture to offer the proposition that when more years have passed and more weeding has been effected, Dickens will dominate the whole of England of the nineteenth century; he will be left on that platform alone.*

Conclusie

In dit boek treedt Chesterton tegelijkertijd op als biograaf en als bibliograaf. Als biograaf vertelt hij ons niet veel over Dickens. Wat hij echter vertelt is in vergelijking met degenen die in 1870 hun pen in heilige olie doopten een verademing. Geen mooi praterij, maar een poging om inzicht te geven in de achtergrond van die typische Dickens stijl. De andere kant is die van de bibliograaf waar hij de meeste energie in stopt. Hij schiet daarbij regelmatig in de verdediging van zijn geliefde schrijver met een overdadig gebruikmaken van de paradox als stijlfiguur. Ook schuwt hij het niet om regelmatig de filosoof uit te hangen. Het lezen van deze passages wordt er niet gemakkelijker door. Maar misschien was het in de tijd wel nodig om eens hard met de vuist op tafel te slaan. Literatuurcritici die er kennelijk per definitie vanuit gingen dat een optimistische en humoristische schrijver die populair was bij het 'gewone volk' geen echte kunst voort kon brengen, waren de doelen waar hij zijn pijlen op afvuurde.

De Gevangenen van Charles Dickens. Ton Vroom

Voorwoord.

Nog nooit is er zoveel informatie beschikbaar geweest over Charles Dickens als er nu tot onze beschikking staat.

Op dit moment zijn er meer dan 14.000 brieven bekend, geschreven door Dickens en verzameld in 12 kloeke delen in *The Pilgrim Edition*¹. Helaas weten we dat er vele honderden zo geen duizenden verloren zijn gegaan, per ongeluk of door ongevallen verbrand zijn of expres vernietigd. Veel brieven zijn triviaal hoewel ze wel in-kijkjes geven over het dagelijkse doen en laten van Dickens. Maar gelukkig zijn er ook brieven bewaard gebleven waarin hij bijvoorbeeld ideeën op schreef over hoe de gevangen mens weer goed in de maatschappij zou kunnen functioneren. Dat geldt in bijzonder voor zijn brieven aan Mrs. Angela Burdett-Coutts². In tegenstelling tot het feit dat veel brieven een hoog 'chops and tomato sauce' karakter³ hebben, staan de brieven aan Mrs Coutts vol van ideeën, standpunten en gedachtes over hoe je de gevangen mens zich zelf kan laten bevrijden.

Zo zijn er de *Working Notes*⁴, de schema's van de romans na Nicholas Nickleby. We beschikken over de dagboeken en brieven van tijdgenoten. *Household Words*⁵ en *All the Year Round*⁶ zijn beschikbaar.. Het is niet

¹ Pilgrim Edition: Vanaf 1965 is door de Oxford Clarendon Press onder leiding van een team dat bestaan heeft uit Madelin House, Graham Storey, Kathleen Tillitson alle brieven van Dickens, in chronologische volgorde uitgegeven in 12 kloeke delen. Alle citaten uit brieven van Dickens zijn uit deze uitgave die auteursrechtelijk beschermd in 2002 door Intalex op cd zijn gezet.

² Angela Georgina Baroness Burdett Coutts, 1814-1906 zie ook *The Dutch Dickensian* XXV No 54, 2005: Lady Unknown, Angela Burdett Coutts

³ Chops & Tomato Sauce, was de inhoud van een brief van Mr Pickwick gericht aan zijn hospita Mrs Bardell op grond waarvan Pickwick veroordeeld werd tot het betalen van gederfd inkomen door verbreking trouwbelofte

⁴ Dickens' Working Notes for his Novels, Edited by Harry Stone, 1987. Vanaf 1840, eerst fragmentarisch the Old Curiosity Shop, vanaf Martin Chuzzlewit de bewaard gebleven volledige bladen met teksten, ideeën, aandachtspunten die Dickens opschreef tijdens het schrijven van zijn romans. Door hem grotendeels nagelaten aan John Forster.

⁵ *Household Words* 1850-1859, een weekblad wáár Dickens zichzelf de Conductor van noemde, naast Dickens (*Hard Times*) schreven er ook

moeilijk om de correcte en complete teksten van al zijn romans onder ogen te krijgen zie de Clarendon⁷ editie. Zijn toespraken en andere losse opstellen of journalistiek zijn verzameld en opnieuw uitgegeven. Maar ook de toegankelijkheid van 19^{de} eeuwse tijdgenoten, via Google bijvoorbeeld, is fenomenaal. Kortom een “mer à boire” staat tot onze beschikking en we hebben afstand. Dat betekent ook dat oudere biografieën niet meer als directe bron kunnen fungeren maar zijn geworden tot tijdsbeelden hoe men toen over Dickens dacht en daarmee hun plaats hebben verworven in wat de Fransen zo fraai omschrijven als ‘L’Histoire de la Mentalité’. De ivoren toren waar Dickens in de 19^{de} eeuw als een soort van god van de huiselijkheid op is gezet, als gevangene van zijn eigen scheppingsvermogen, is daarmee voorgoed afgebroken: de half-god op zijn retour en de mens Charles Dickens dichterbij. Zijn genialiteit om met zijn romans, generatie na generatie lezers te boeien wordt er alleen maar groter door.. Romans waar thema’s van menselijkheid en het leven van alle tijden soms diep soms aan de oppervlakte, soms helder soms versluierd in verweven zijn., waarin de details de thema’s ondersteunen en kleur geven dan wel op zich zelf juweeltjes van schrijfkunst zijn.. Vanachter de keukentafel een eerste poging om er greep op te krijgen.

Inleiding.

Uit schrijven en leven van Dickens blijkt een levendige belangstelling voor het fenomeen: Gevangenis in een groot aantal gevallen gecombineerd met sterven en dood. Vanaf zijn eerste verhalen die hij schreef zoals de schets The Prison Van⁸ en iets later A Visit to Newgate⁹, blijkt zijn interesse

andere schrijvers in zoals Elizabeth Gaskell met Cranford. Ook veel journalistiek werk van veel auteurs, afgekort HHW

⁶ All the Year Round, 1859-1870 Weekblad uitgegeven door Charles Dickens, na de weigering van de uitgevers van Punch, die ook Household Words uitgaven, heeft hij een nieuw weekblad opgericht, afgekort AYR. Daarin verscheen A tale of Two Cities an Great Expectations, daarnaast verschenen er artikelen van Dickens in onder het kopje: The Uncommercial Traveller. AYR is na zijn dood voortgezet door Charles Dickens the younger, maar met weinig succes.

⁷ Clarendon Edition, sinds de tachtiger jaren van de de 20ste eeuw wordt door de Oxford University Press de Clarendon Editie van de werken van Dickens verzorgd. De tekst is gebaseerd op de beschikbare handschriften en gallery Press zoals door Dickens geschreven en verbeterd, met een zo volledig als mogelijke eindtekst.

⁸The Prison Van; Scenes and Characters No 8, Bell’s Life in London, 1835

⁹ A Visit to Newgate, Sketches by Boz, First series, 1836

ervoor en de daarin opgesloten mens. In veel van zijn romans speelt de gevangenis een rol, soms een hoofdrol zoals in *Little Dorrit*, waar de gevangenis niet alleen decor is maar tevens het ‘gevangen zijn’ het grote thema is. *Nicholas Nickleby* lijkt een uitzondering tenzij we de school van Squeers als een vervanging voor de gevangenis zien. Immers de jonge gasten werden daar voor de duur van hun jeugd opgesloten, zonder vakantie dat wil zeggen zonder verlof.

Gevangenis naast het Workhouse¹⁰, het werkhuis, als straf voor armoede, eigenlijk dus ook een soort van gevangenis. De beleving van werkhuis als straf wordt door Dickens heel duidelijk naar voren gebracht in de persoon van Betty Higden uit *Our Mutual Friend* die liever onder een boom op haar eigen wijze sterft dan zich uit te leveren aan het werkhuis¹¹.

De gevangenis was in Dickens tijd nog een betrekkelijk nieuw instituut. Natuurlijk, er waren de versterkte burchten en torens waar mensen in op werden gesloten in afwachting van hun proces en straf maar meestal leidde zulks tot hangen, lijfstraffen al of niet gecombineerd met verbanning of betalen. De Tower als plaats waar de politiek ‘verkeerde’ adel werd opgesloten in de *Traitor’s Tower*. Hier was machtsuitoefening door de regerend vorst de basis voor opsluiten en als regel doodstraf door het zwaard.

Gevangenis waar schuldenaren in werden gegijzeld tot dat ze betaald hadden en wec de schuldenaar die geen geld bij elkaar kon brengen die kon daarin wachten tot de dood. De gijzel gevangenis, *Debtor’s Prison*, was een oud instituut. De eerste berichten over de *Marshalsea Debtor’s Prison*¹² dateren uit de middeleeuwen. De naam is afgeleid van het feit dat de gevangenis was toegewezen aan de Knight Marshal voor wie het een lucratieve bron van inkomsten vormde, de gegijzelden dienden zelf te betalen voor kost & inwoning. Ook de *Fleet Debtor’s Prison*¹³ dateerde uit die tijd. Beide gevangenis spelen een belangrijke rol in het oeuvre van Dickens. Zoals bijvoorbeeld in *The Pickwick Papers*, Mr. Pickwick wordt

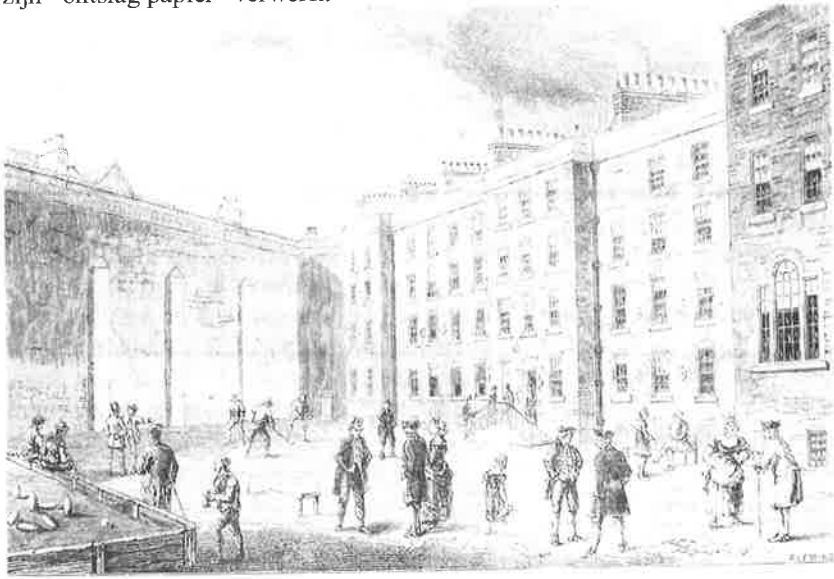
¹⁰ Zie *The Victorian Workhouses*, Dutch Dickensian Volume XXIII, No 47, 2003 door Guus de Landtsheer

¹¹ Zie de bespreking van het boek van Ruth Richardson: *Death, Dissection and Destitute*, 1987 in *The Dutch Dickensian* Volume XXV, No 52, door Paul Ferdinandusse, daarin wordt naar voren gebracht dat mensen bang waren om in het Workhouse te sterven omdat hun lichaam voor sectie gebruikt kon worden.

¹² Charles Knight: London, 1843, Volume V, CXXI Prisons and Penitentiaries.

¹³ Charles Knight: London, 1842, Volume IV, LXXVIII The Fleet Prison.

daar heen gebracht om de hem opgelegde dwangsom te betalen. Omdat hij dat niet wil, wordt Mrs. Bardell die met die dwangsom haar advocaten moest betalen óók in de Fleet gezet. Mr. Pickwick ontmoet in de Fleet een man die daar al jaren zit en op het punt staat daar zijn laatste adem uit te blazen. Het is het verhaal van de schoenmaker die slechts door te sterven, zijn “ontslag papier” verwerft.



Fleet Debtor's Prison rond 1800

Historische Achtergrond, 18^{de} eeuw.

De gevangenis als uitgelezen plaats om middels een straf tot inkeer te komen was een nieuw fenomeen. John Howard¹⁴ en Jeremy Bentham¹⁵ (zie Panopticon) waren middels hun vernieuwende ideeën over

¹⁴ John Howard, 1726-1790, filosoof en strafrecht denker, was vanwege zijn functie als County Sheriff goed op de hoogte van de wantoestanden in de Engelse gevangenissen, hij stond aan de basis van de Gsol Act van 1774, publiceerde in 1777 het baanbrekende boek: *The State of the Prisons in England and Wales with an Account of Some Foreign Prisons*; hij bezocht daartoe ook Holland dat er bij hem goed van af kwam.

¹⁵ Jeremy Bentham, 1748-1832, was een utilitarisch, liberaal, wettelijk positivistisch filosoof, schreef veel over straf en de tenuitvoerlegging van straffen.

staatsinrichting en straf uitgekomen bij het instituut gevangenis als penitentiare inrichting, dat wil zeggen een plaats voor inkeer en boetedoening . In het Engels wordt het begrip Penitentiary gebruikt als tegenhanger van de oude gevangenis of Prison die diende als opbergplaats. Volgens Bentham is de staat verantwoordelijk voor een uniforme rechtspraak en óók verantwoordelijk voor een uniforme tenuitvoerlegging van die straf. De gevangenis als straf en niet de gevangenis als plaats waar je gestraft wordt dat wil zeggen gemarteld, gepijnigd of minstens als beest behandeld wordt.

De gevangenis als instrument om afgedwaalde burgers, door boete tot inkeer te brengen (vandaar het woord penitentiary: een plaats waar geboet wordt door de boeteling, de penitent), weer op het rechte pad te zetten. Die stellingname betekende dat er door heel veel personen en instanties nagedacht ging worden hoe dat doel gerealiseerd zou kunnen worden. Daarbij moet goed voor ogen gehouden worden dat tot die tijd de gevangnissen oorden van verschrikking waren. De atmosfeer zoals bijvoorbeeld in Newgate Prison, was zo pestilent dat zelfs de rechters in de Old Bailey, via een doorgang verbonden met Newgate, ziek werden en soms dood gingen aan de miasmen die uit Newgate tot in de rechtszaal doordrongen. In directe zin en overdrachtelijk door de mede gevangenen werd je verpest in de gevangenis. De Quakeresse mevrouw Elizabeth Fry¹⁶ is terecht beroemd geworden door haar baanbrekend werk voor de vrouwen die in Newgate zaten opgesloten. Tot die tijd werden de gevangenen ook gezien als een bron van inkomsten voor het personeel dat er in werkte. Er was een minimale vorm van verzorging in die zin dat er een minimale hoeveelheid eten verstrekt werd. Maar ook om die te krijgen moest het personeel betaald worden, eigenlijk omgekocht worden, zo niet dan kwam je om van honger en ellende. Eten, drinken, prostitutie alles was voorhanden in Newgate en in andere gevangnissen, als je maar over wat geld beschikte. En de cipiers verdienden daar goed aan. Een weergave van hoe het er toe

¹⁶ Elizabeth Fry 1780-1845, zij richtte in 1817 na haar bezoeken aan Newgate The Association of Female Prisoners of Newgate, op; in en brief aan Macrone, na zijn bezoek aan Newgate voor informatie voor zijn Sketch schreef Dickens het volgende: “ With regard to Mrs. Fry, I saw a Quakeress in the office, and turning out to her in jest, said: “Mrs. Fry?” But whether it was really her or some other good Quakeress of whom there are numbers, God only knows, I am even not sure she is alive; if she be, she must have been older then the lady we saw.” (9-12-1835)

ging in Coldbath Fields Prison is te lezen in Revelations of Prison Life door George Laval Chesterton¹⁷, 1856.

Dat de gevangenis verouderd waren werd ook ingezien door de politiek. In 1794 werd de Panopticon Act aangenomen en werd in 1792 Gloucester de eerste gevangenis gebouwd waar gedetineerden óók een periode in afzondering (separate) moesten doorbrengen. De Panopticon Act is nooit uitgevoerd maar inhoudelijk wel gerealiseerd door middel van de bouw gevangenis waar gedetineerden alleen op cel werden ingesloten en vanuit één centraal punt overzien konden worden. De koepel gevangenis zoals die in Haarlem, Breda en Arnhem eind 19^{de} eeuw zijn gebouwd, kunnen direct terug gebracht worden op de Panopticon filosofie, zie daarvoor ook M. R. Petersen, 1978, Gedetineerden Onderdak¹⁸.

In 1836 werd de eerste inspecteur generaal benoemd voor het gevangeniswezen. In 1840 werd het besluit genomen tot de bouw van de Pentonville Model Prison. Luitenant kolonel Jebb¹⁹ leverde daar de bouwplannen voor. Nieuwbouw opgezet als een soort van kazerne, gebaseerd op de ideeën van Bentham dat in dit geval leidde tot het Separate System. In 1842 werd het besluit genomen om zowel de Fleet als de Marshalsea te sluiten.

Newgate rond 1825

Newgate Novel.

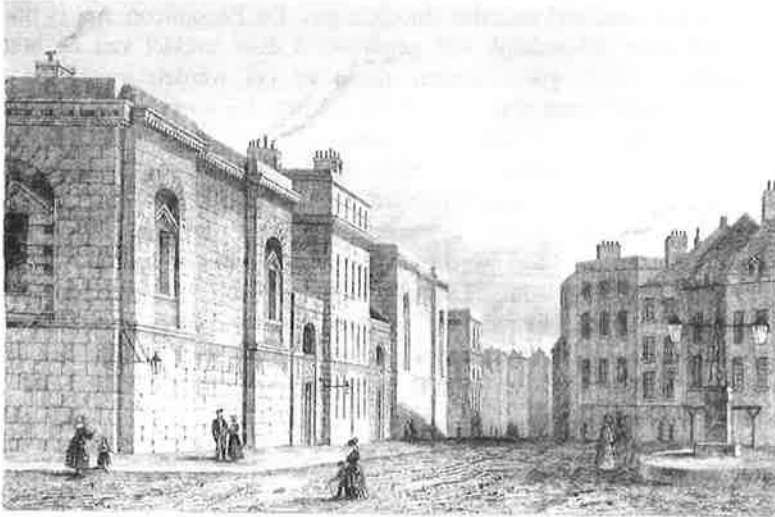
Newgate en wie er allemaal zaten sprak erg tot de verbeelding. Maar de meeste aandacht ging naar de publieke terechtstellingen. Alles daarom heen was nieuws, van wie er zou worden opgehangen tot de laatste woorden van

¹⁷ George Laval Chesterton, overleden in 1864, was van 1829-1854 governor van Coldbath Field Prison, schreef dáár in 1856 een boek over zijn ervaringen aldaar "Prison Life with an Inquiry on Prison Discipline and secondary Punishment, Dickens kende hem via Qruikshank (zie Pilgrim) vanaf 1841, had veel contacten met hem ten tijde van Urania Cottage

¹⁸ M. R. Petersen: Gedetineerden onder Dak, de geschiedenis van de behuizing van het Gevangeniswezen vanaf 1795. 1978, proefschrift ter verkrijging van de graad van Doctor in de Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Leiden

¹⁹ Joshua Jebb, 1793-1863, luitenant-colonel, deed aan verschillende veldtochten mee, ontwierp in 1840 op basis van het Separate System de Pentonville Model Prison, leidde die gevangenis als commissaris van 1842 tot 1850

de terechtgestelde. Een jaarlijks overzicht daarvan werd uitgebracht onder de naam Newgate Calender. Maar Newgate had ook andere gasten geherbergd. Zou Dickens geweten hebben dat zijn favorite dans de Sir Roger The Coverley uit de gelijknamige Burlesque, in Newgate was geschreven door Dr. Dodd²⁰ toen die daar een tijdje moest zitten?



Newgate rond 1825

In de dertiger jaren van de 19^{de} eeuw werd door William Harrison Ainsworth²¹ een genre bepalend boek geschreven: Rookwood. Het verhaal speelt zich of in de 18^{de} eeuw, vol lugubere beschrijvingen van een oud landhuis, familie drama's en dat alles in het begin verteld door een doodgraver. Ook Dick Turpin speelt er een hoofdrol in op een zodanige wijze dat velen toen en wellicht ook nu noch de verhalen uit Rookwood aanzien voor historisch. Het had er veel van weg dat schurken en hun streken doordat die zoveel aandacht kregen als het ware geromantiseerd, geïdealiseerd werden. Van het publiek mocht dat eigenlijk niet dus mocht de schurk zijn terechte straf niet ontlopen en gaf de ten uitvoerlegging van die straf, meestal de doodstraf een extra dimensie aan de roman. Omdat de

²⁰ Zie 'In Jail with Charles Dickens' door Alfred Trumble, 1896/2005

²¹ William Harrison Ainsworth, 1805-1882, schrijver van historische romans en Newgate Novels, raakte al tijdens zijn leven in vergetelheid, zie ook The Dutch Dickensian Volume XXV, No 55, 2005 W.H.Ainsworth door G.de Landsheer.

meer of minder sympathieke schurk zijn leven eindigde aan de galg die na 1780 voor Newgate stond kreeg dit genre de naam: Newgate Novel. Ainsworth zette daarmee een trend die door veel schrijvers nagevolgd werd. Ook Dickens leek zich onder die navolgers te plaatsen met Oliver Twist. Immers Fagin eindigt daar ook zijn zwarte leven, temeer daar ook in Pickwick gevangenis en doodgraver een niet onbelangrijke rol spelen. Dickens voelde er weinig voor om in het keurslijf van de Newgate Novel geperst te worden. Met Nicholas Nickleby heeft hij afstand genomen van dat genre. Dat is niet alleen opmerkelijk maar ook tekenend voor zijn talent. Ainsworth heeft nog een groot aantal Newgate Novels geschreven maar het aanvankelijk succes dat hij met Rookwood had, heeft zich op de lange duur niet gehandhaafd.

Ook Thackeray in zijn bespreking van Oliver Twist in Fraser's Magazine, 1838, duidt Oliver Twist als een Newgate Novel.

Panopticon

In zijn boek *The Rationale of Punishment*²² zet Bentham zijn ideeën over het gevang en het zitten uiteen. Opvallend is de actualiteit van die ideeën, een voorbeeld: "Publicity is the effectual preservative against abuses- under the present system, the prisons are covered with an impenetrable veil; the Panopticon, on the contrary, would be, so to speak, transparent."

Uit *Jeremy Bentham: The Rationale of Punishment* hoofdstuk Panopticon Penitentiary, bldz 357 "IV: Instruction.- Indigence and ignorance are the parents of crime." . Hoewel Dickens afstand had genomen van het utilitarianisme heeft hij toch wel wat van Bentham overgenomen. In *The Christmas Carol* legt hij de tweede geest de woorden in de mond: "ignorance and want" en "indigence" is een wat mooiere uitdrukking voor "want". Dickens maakt met zijn verwijzing naar het ouderschap "They are Man's" de kinderen tot de verantwoordelijkheid van de Engelse samenleving en daarmee maakte hij die verantwoordelijkheid voor iedereen zichtbaar. Tevens stelt Dickens dat gevangenissen werkhuizen niet de oplossing zijn voor het bijna absolute gebrek aan opvoeding en opleiding. Maar daarmee stelt hij niet dat gevangenissen etc overbodig zouden zijn.

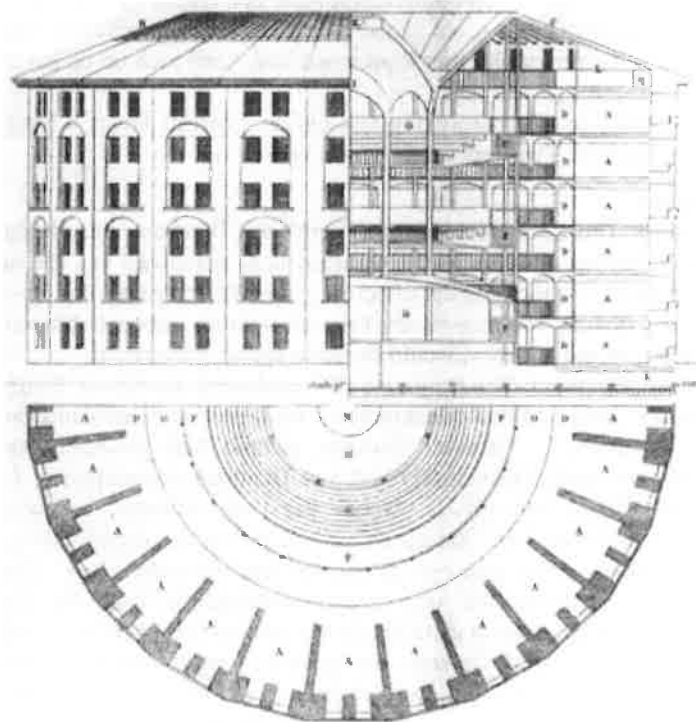
De betekenis van straf, een helaas onontkoombaar kwaad volgens Bentham, is gebaseerd op drie principes:

1. Individuele preventie, tijdens de periode van gevangenschap kan er niet opnieuw in de fout gegaan worden. Tegelijkertijd wordt in

²² *The Rationale of Punishment*, 1830 geredigeerd door Robert heward die daartoe verspreide geschriften van Bentham over dit onderwerp bij elkaar heeft gebracht.

Bentham's universum straf in evenredigheid opgelegd volgens het principe van de subsidiariteit.

2. Reformation: hervorming van de dader zodanig dat de fout niet opnieuw begaan wordt doordat de dader zijn fout gedrag inziet en niet meer zal herhalen.
3. Generale preventie, de straf dient tevens om anderen af te schrikken ook in de fout te gaan omdat het verstand waarneemt dat niet geaccepteerd gedrag bestraft wordt.



Panopticon, 1792 door Bentham

De uitwerking van het laatste punt bracht hem tot de stellingname dat gevangenen ook voor de buitenwereld goed toegankelijk dienden te zijn. Om de tweede stelling te realiseren diende de gevangene onderworpen te zijn aan gedurig toezicht, niet noodzakelijk direct zichtbaar, merkbaar voor de gevangene. Beide laatste standpunten tezamen leidden tot het

Panopticon: een gebouw waarin gedetineerden gehuisvest waren die zowel van binnen uit alsmede door de buitenwacht goed observeerbaar waren.

De openheid voor de buitenwacht heeft er toe geleid dat in de eerste helft van de 19^{de} eeuw het inderdaad tamelijk eenvoudig was een gevangenis te bezoeken. Dickens heeft daar veelvuldig gebruik van gemaakt. Vanwege zijn interesse en zijn verzoeken tot toegang, leerde hij in de dertiger jaren George Laval Chesterton²³ en Augustus Tracey²⁴ kennen, respectievelijk governor van Coldbath Field Prison en van Tothill Field Prison. Ongetwijfeld zal hij uit de eerste hand de verhalen hebben gehoord van Chesterton over de vreselijke situatie die hij in 1828 in Coldbath Field Prison had aangetroffen. Verhalen die even ongetwijfeld aansloten bij de herinneringen die Dickens had aan zijn bezoeken in de Marshalsea waarvan David Copperfield ook verslag doet als hij de situatie beschrijft waarin de familie Micawber zich bevindt.

Op rationele gronden is Bentham, zeer grote uitzonderingen daargelaten, tegen de doodstraf. Immers het strafrechtelijk ombrengen van een burger is tevens een vernietiging van toekomstige arbeid en andere waarden.

The Prison Van

Dickens heeft zich regelmatig uitgelaten over gevangenis en het leven dat zich daarin afspeelde. Zijn eersteling op dat gebied is zijn Sketch: The Prisoners Van. In deze Sketch schetst Dickens twee zusjes van 14 en 16 jaar, die beiden een veroordeling achter de rug hebben en nu naar de gevangenis vervoerd gaan worden. De jongste is nog niet verloederd, de oudste wel. Het zijn de prototypes van Nancy uit Oliver Twist. Dickens geeft nog een stukje van de conversatie tussen de twee zusjes:

“ “How long are you for, Emily?” screamed a red-faced woman in the crowd. “Six weeks and labour,” replied the elder girl with a flaunting laugh; “and that is better then the stone jug anyhow; the mill’s is deal better then the Sessions, and here’s Bella a-going too for the first time. Hold on your

²³ George Laval Chesterton, overleden in 1868, was captain voordat hij in 1828 benoemd werd tot governor van de Coldbath Field Prison. In 1854 trad hij terug als governor. De briefwisseling tussen Dickens en Chesterton is voor het grootste deel verloren gegaan, volgens commentaar uit The Pilgrim Edition heeft G.K. Chesterton veel brieven vernietigd.

²⁴ Lieutenant RN Augustus Tracey, 1798-1878, werd na een carrière bij de Royal Navy in 1834 benoemd tot governor of The Westminster House of Correction Tothill Fields. Dickens leerde hem in 1841 kennen tijdens zijn eerste bezoek aan die gevangenis. Tracey had veel belangstelling voor het werk van Urania Cottage, een groot aantal van de daar opgenomen vrouwen kwam uit Tothill Fields.

head chicken”she continued, boisterously tearing the other girl’s handkerchief away; “Hold up your head, and show ‘em your face. I an’t jealous, but I’m blessed if I an’t game! “



PRISON VAN TAKING UP PRISONERS AT THE HOUSE OF DETENTION.

Prison Van uit Mayhew en Binny

Dickens geeft hier drie begrippen die enige uitleg behoeven: “stone jug” is slang voor Newgate; de “mill” is de tredmolen en volgens G.L. Chesterton, governor van Cold Bath Field, hadden vrouwen er geen moeite mee om in de tredmolen te lopen; mogelijk gaf ze dat gelegenheid tot stiekeme gesprekken. The Sessions is de rechtbank voor zware delicten. De twee zusjes hadden kennelijk, als ‘vagrants’ een straf tot drie maanden opgelegd gekregen, uit te zitten in Cold Bath Field Correctional Prison.

Het zal bij zijn eerste bezoek aan Cold Bath Field zijn geweest dat Dickens inspiratie opdeed voor The Prison Van. In een brief aan Cruikshank van 8 december 1835, vraagt hij die om nogmaals een introductie voor een tweede bezoek aan Cold Bath Field. G.L.Chesterton was toen al zeven jaar governor van die gevangenis en had er de ergste wantoestanden voortvarend aangepakt. De brieven die Chesterton en Dickens gewisseld hebben zijn verdwenen, aan Dickens gericht in het brieven vreugdevuur van 1860. Uit het korte fragment, hierboven, blijkt duidelijk dat Dickens goed naar Chesterton geluisterd heeft. Dezelfde verhalen en uitleg ervan zijn te lezen in Revelations of Prison Life, second edition, 1856 geschreven door G. L. Chesterton.

A **Visit** to Newgate is speciaal geschreven voor Sketches by Boz 1^{ste} series. A **Visit** geeft een helder beeld van de afschuwelijke omstandigheden waarin mannen, vrouwen, kinderen verkeren die om welke reden dan ook in Newgate verblijven. Dickens neemt ons mee naar de laatste uren van een ter dood veroordeelde en de visioenen en de koortsdromen waar de veroordeelde aan onderhevig is.

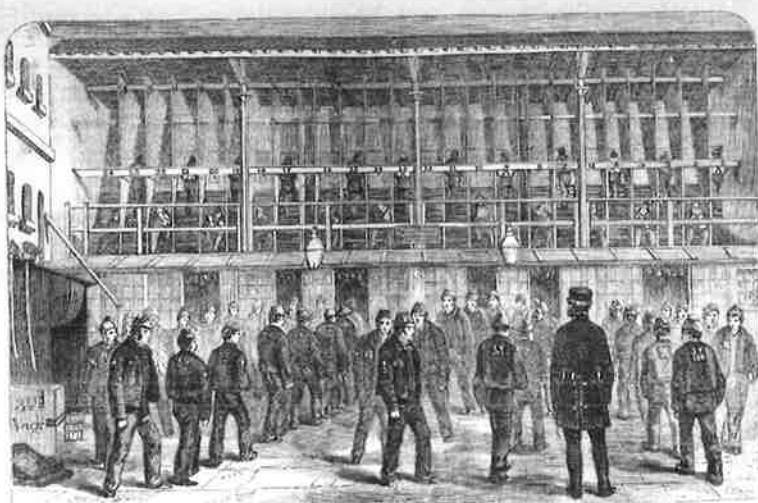
Twee zaken vallen daarbij op. In de eerste plaats dat het verhaal buitengewoon lijkt op het verhaal Le Derniers Jour d'un Condamné door Victor Hugo uit 1829/1832 en op de tweede plaats daar waar de voltrekking van de doodstraf bij Victor Hugo leidde tot het standpunt dat een geciviliseerd land de doodstraf onwaardig was, neemt Dickens alleen afstand van publieke voltrekking van de doodstraf. Zie bijvoorbeeld de brief van Dickens van 13 november 1849 aan de Times: Infliction of capital punishment, a private solemnity.

Van zijn essay-achtige Sketches via ingezonden brieven naar zijn eigen weekblad Household Words waarin Dickens zijn ideeën kwijt kon over wat er allemaal mis was in de Engelse samenleving. Het openings artikel in het vijfde nummer van Household Words luidt: Pet Prisoners.

Silent versus Separate System.

Hoe nu de bovengenoemde principes in de praktijk werden gebracht is te lezen in het werk van Chesterton²⁵. Chesterton werd in 1828 benoemd tot governor van Cold bath Field Prison. Wat hij dáár aantrof was een tot in het merg verrotte organisatie, corrupt en uitermate bedreigend voor die gedetineerden die niet over geld beschikten om van het personeel datgene gedaan te krijgen waarvoor ze waren aangesteld en tegelijkertijd de mede gedetineerden van zich af te houden. Binnen de muren waar zowel mannen als vrouwen zaten werd met medeweten van de staf prostitutie georganiseerd. Het was de hel op aarde. Het duurde enige tijd voordat Chesterton in de gaten kreeg waar hij nu precies governor van was geworden. Hij kwam er na enige tijd achter dat zelfs bij zijn inspectie rondes hij voortdurend belazerd werd. Hij heeft na 1828 een einde aan de wan toestanden gemaakt en om te voorkomen dat gedetineerden door de veelheid van onderlinge contacten elkaar negatief zouden beïnvloeden voerde hij op 29 december 1834 het Silent System in. Vanaf dat moment was het op straffe van (disciplinaire straffen zoals water en brood, donkere strafcel met als uiterste de bullepees) niet toegestaan aan de gedetineerden om met elkaar te praten of op welke andere wijze dan ook met elkaar te communiceren.

²⁵ G. L. Chesterton: Prison Life with an Enquiry in prison Discipline and Secondary Punishments uit 1856



PRISONERS WORKING AT THE TREADMILL, AND OTHERS EXERCISING, IN THE 3RD YARD OF THE VAGRANTS' PRISON, COLDBATH FIELDS.

(From a photograph by Herbert Watkins, 127, Regent Street.)

Treadmill in Coldbath Fields prison, uit Mayhew en Binny

Omdat het Silent System ingevoerd kon worden in reeds bestaande inrichtingen, kreeg het snel navolging. Zo ook door de nieuw benoemde governor van Tothill Fields: Tracey. Tothill Field Prison was kort daarvoor heropend om te dienen tot opvang van jongens, meisjes, mannen & vrouwen die van 7 dagen tot enkele maanden opgesloten dienden te worden. Uit het verslag van The House of Commons, 1835, Volume 54: Prisons, blijkt waarom de meisjes uit de Sketch Prison Van niet al te grote bezwaren hadden om naar Tothill te moeten gaan, ze konden immers op de tredmolen met elkaar praten als je dat maar zonder gezicht mimiek deed. Dickens bracht een bezoek aan Tothill en hij schrijft aan Tracey op 26 april 1841:

“I cannot express to you how much moved I have been by witnessing the results of your humanity and goodness.”

Het Separate System zoals uitgewerkt door Jebb, was gebaseerd op het totaal afzonderlijk gevangen houden. Ieder had een eigen cel en moest er al met z'n allen over het midden gegaan worden zoals tijdens het luchten of bij naar de kapel gaan dan droegen de gedetineerden een kap over het hoofd met twee kijkgaatjes voor de ogen. Ook in dit systeem was spreken strikt verboden. In het bijzonder in de kapel werd dat verbod vaak genegeerd tijdens het communaal opzeggen van gebeden.

Dickens keurde het Separate System vooral af toen hij in de verenigde Staten, in the Philadelphia State Prison daar de vreselijkste aberraties van had gezien. In de vorm zoals in de VS werd het in Engeland niet toegepast.

Separate System was een periode na uitspraak van het vonnis en voordat de gedetineerde opgezonden werd naar de Zuidelijke Koloniën. Langer dan 18 maanden werden de gedetineerden niet onderworpen aan het Separate System.

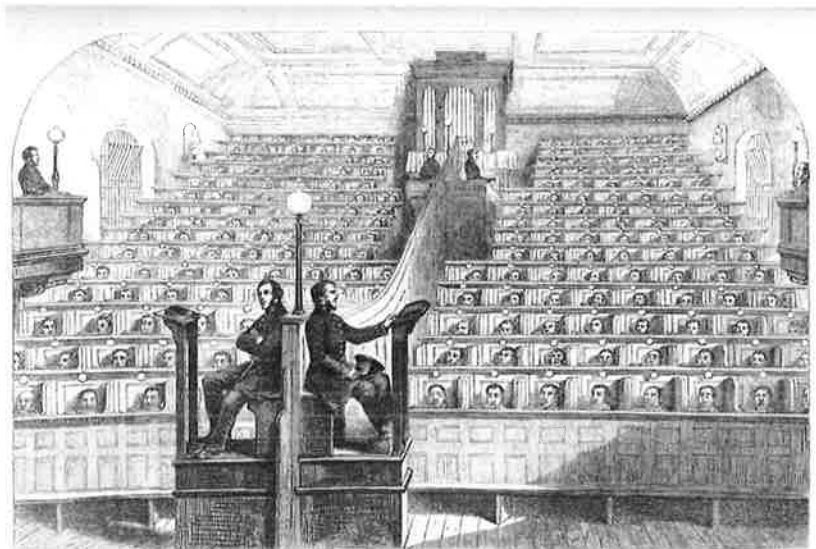


LARGE DAKUM-ROOM (UNDER THE SILENT SYSTEM) AT THE MIDDLESEX HOUSE OF CORRECTION, COLDBATH FIELDS.

Werkzaal onder het Silent System in Coldbath Fields Prison, Mayhew en Binny

Uiteindelijk heeft het Silent System niet de goedkeuring gekregen waar de ontwikkelaars ervan op gehoopt hadden. Het kostte te veel personeel om het te handhaven. Het Separate System was duur in aanvang vanwege de hoge kosten van de bouw van een cellengevangenis maar in onderhoud, met name de personeelskosten, was het tamelijk goedkoop. Immers je had niet veel personeel nodig om op een veilige manier met honderden gedetineerden om te gaan die ieder afzonderlijk waren opgesloten.

Uiteindelijk is op pragmatische gronden gekozen voor het 'Associated Separate System': afzondering maar met momenten dat er gezamenlijk gewerkt werd, onderricht werd ontvangen of naar de hokjeskerk gegaan werd.



THE CHAPEL, ON THE "SEPARATE SYSTEM," IN PENTONVILLE PRISON, DURING DIVINE SERVICE.

Hokjeskerk, tevens schoolklas, Pentonville Prison, uit Mayhew en Binny

De Selecteur van Urania Cottage te Shepherds Bush²⁶

Er waren vele honderden organisaties in London die zich bezig hielden met liefdadigheid. Volgens Mayhew waren het er 1853: 530, met een totale omzet van £1.805.635. Met (ex) gedetineerden en gevallen vrouwen hielden zich 17 instellingen bezig. Shepherds Bush was dus geenszins de enige instelling die zich charitatief richtte op behoeftigen.

Een opmerkelijk punt hierbij is dat zowel Mrs. Coutts als Dickens zich alleen maar ten doel stelde jonge vrouwen te verheffen. Mannen konden dat zelf, waren wellicht al afgeschreven of het had geen zin in hun ogen. En toch in absolute zin zaten er tien maal meer jongens en mannen in de gevangenis dan vrouwen.

In 1846 wordt er druk gecorrespondeerd tussen Mrs. Coutts, en Dickens. Het zijn uitvoerige brieven waaronder zo ongeveer de langste die bewaard zijn gebleven. En nog aardiger, ze gingen ergens over: het realiseren van een tehuis voor jonge vrouwen. Zoals al blijkt uit de Sketch Prison Van kwamen ook jonge vrouwen in de gevangenis terecht. Mrs. Coutts was een filantrope, zij onderhield een soort van salon waar de intelligentsia en politici voor uitgenodigd werden en zo ook in 1840 Dickens. Van af die tijd

²⁶ Zie Jenny Hartley: Charles Dickens and the House of the Fallen Women, 2008

gingen ze vriendschappelijk met elkaar om. Dickens droeg Martin Chuzzlewit aan haar op. Mrs. Coutts hield zich bezig met liefdadigheid projecten en ergens in het voorjaar van 1846 is het idee ontstaan om iets te doen voor gevallen vrouwen. Wat Mrs. Coutts daarover aan Dickens geschreven heeft is niet bekend, waarschijnlijk verbrand in 1868. Mrs. Coutts heeft gelukkig wel alle brieven bewaard en die vormen een fantastische documentatie over dit project dat door haar gefinancierd en door Dickens begeleid.



WORK-ROOM, ON THE SILENT SYSTEM, AT THE HOUSE OF CORRECTION, TOT HILL FIELDS.

Tothill Fields Prison, uit Mayhew en Binny, waar Dickens de jonge vrouwen recruteerde

Het idee was om goedwillende en kunnende jonge vrouwen middels een opleiding in een huiselijke setting geschikt te maken om te emigreren en als bekwame huisvrouw een nieuw bestaan op te bouwen, zonder dat het verleden er nog toe deed. In het tehuis zou gewerkt worden middels het Maconochie's Mark System²⁷. Dickens schrijft daarover in een brief aan Mrs. Coutts van 26 mei 1846, de eerste waarin sprake is van het Asylum:

²⁷ Maconochie was bevelvoerder van een Australische strafkolonie, ontwikkelde daar een waarderingssysteem voor goed dat wil zeggen gewenst gedrag van de getransporteerden. Dickens kende hem en had waardering voor zijn punten systeem.

“ A woman or girl coming to the asylum, it is explained to her that she has come there for useful repentance and reform, and because her past way of life has been dreadful in its nature and consequences, and full of affliction, misery, and despair to herself. Never mind society while she is at that pass. Society has used her ill and turned away from her, and she cannot be expected to take much heed of its rights or wrongs. It is destructive to herself, and there is no hope in it, or in her, as long as she pursues it. It is explained to her that she is degraded and fallen but not lost, having this shelter; and that the means of return to Happiness are now about to be put into her own hands, and trusted to her own keeping. That with this view, she is, instead of being placed in a probationary class for a month, or two months, or three months, or any specified time whatever, required to earn there, a certain number of marks (they are mere scratches in a book) so that she may make her probation a very short one, or a very long one, according to her own conduct.”

Ook de achtergrond voor het gehele idee wordt in die brief nog eens naar voren gebracht:

“What they shall be taught in the house, would be grounded in religion, most unquestionably. It must be the basis of the whole system. But it is very essential in dealing with this class of persons to have a system of training established, which, while it is steady and firm, is cheerful and hopeful. Order, punctuality, cleanliness, the whole routine of household duties- as washing, mending, cooking- the establishment itself would supply the means of teaching practically, to everyone.”

Hierin hoor je de opvoeding ideeën zoals Dickens ze zelf hanteerde en tevens, maar dan wel in heel positieve zin de nagalm van de school van Squeers.

Dat Dickens vanuit zijn vele contacten met governors een aardige kijk op gedetineerden had blijkt uit het volgende fragment, uit nog steeds dezelfde brief:

“There is no doubt that many of them would go on well for some time, and would then be seized with a violent fit of the most extraordinary passion, apparently quite motiveless, and insist on going away. There seems to be something inherent in their course of life, which engenders and awakens a sudden restlessness and recklessness which may be long suppressed, but breaks out like madness, and which all people who have had opportunities of observation in Penitentiaries and elsewhere, must have contemplated with astonishment and pity.”

In juni 1847 wordt het contract, een lease van 7, 14 of 21 jaar, getekend voor een huis in Shepherd's Bush, prijs zestig guineas per jaar.

In oktober 1847 schrijft Dickens een pamflet dat de eventuele kandidaten in gevangenissen of elders van te voren onder ogen kregen: *An Appeal to Fallen Women*.

In de brief van 3 november 1847, wellicht de langste die bewaard is gebleven van zeven en een half gedrukte pagina's, komt Dickens nog eens terug op het religieuze onderricht:

“There is this objection to the address of the chaplain to each person individually, - It would decidedly involve the risk of their refusing to come to us. The extraordinary monotony of the refuges and asylums now existing, and the almost insupportable extent to which they carry the words and forms of religion, is known to no order of people so well as these women;”
Nog een citaat uit dezelfde brief:

“That their past lives should never be referred to, at the Home, there can be no doubt. I should say that any such reference on the part of Superintendent would be an instance of blind mistake that in itself would render her dismissal necessary.”

Dus zo begon, zonder gezeur door de kapelaan of de dagelijks leidinggevende de Superintendent, het project Urania Cottage in Shepherd's Bush. Het aanvankelijk idee om zo'n dertig vrouwen op te nemen is nooit gestand gedaan. Zo rond de acht was een overzichtelijk en werkbaar groepje, per jaar werden er dus ongeveer 15 opgevangen. Gedurende de looptijd van het project zijn er meer dan 160 vrouwen op deze manier getraind in Urania Cottage waarvan de helft aan de andere kant van de wereldbol een nieuw leven is begonnen

Home for Homeless Women.

In 1853 vertelt Dickens in een artikel in *Household Words* van wat er tot dan toe in Urania Cottage gerealiseerd is. Hij gaat daarbij in op wat er sinds de oprichting gebeurd is. Het ging soms wel eens mis, soms heel erg mis dat valt te lezen in de brieven die Dickens daarover schreef aan Mrs. Coutts. Dronkenschap na inbreken in de kelder van het Urania Cottage kwam af en toe voor en dan werd de desbetreffende dame onverbiddelijk door Dickens de laan uitgestuurd.

In het artikel geeft hij ook een overzicht van slagen en mislukken:

“Of these fifty-six cases, seven went away by their own desire during their probation; ten were sent away for misconduct in the Home; seven ran away; three emigrated and relapsed on the passage out; thirty (of whom seven are now married) on their arrival in Australia or elsewhere, entered into good service, acquired a good character, and have done so well ever since as to establish a strong prepossession in favour of others sent out from the same quarter.”

Hoe goed het soms ging beschrijft Dickens in de volgende cases positie:

“case number fourteen was an extremely pretty girl of twenty, whose mother was married to a second husband – a drunk man who ill-treated his step-daughter. She had been engaged to be married, but had been deceived, and run away from home in shame, and had been away from home three years. Within that period, however, she had twice returned home; the first time for six months; the second time for a few days. She had also been in a London hospital. She had also been in Magdalen²⁸; which institution her father-in-law, with a drunkard’s inconsistency had induced her to leave, to attend her mother’s funeral – and then ill-treated her as before. She had been once in a prison as a disorderly character, and was received from the prison into the Home. Her health was impaired and her experiences had been of a bad kind in a bad quarter of London, but she was still a girl of remarkably engaging and delicate appearance. She remained in the Home, improving rapidly, thirteen months. She was never complained of, and her general deportment was unusually quiet and modest. She emigrated, and is a good, industrious, happy wife.”

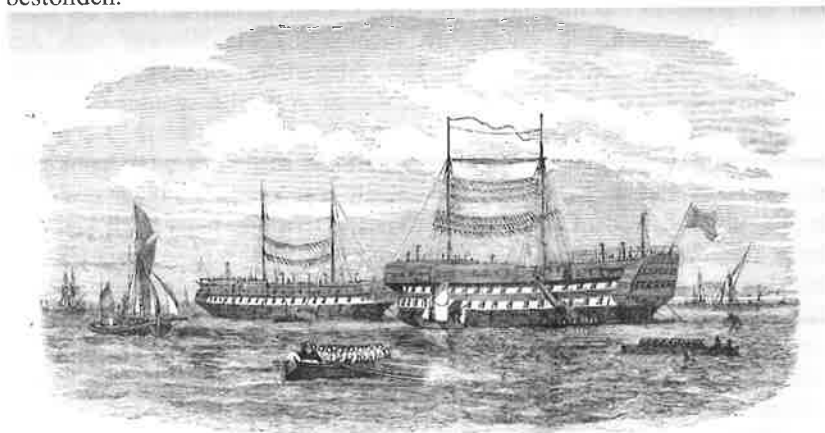
De rompen: “The Hulks”.

Sinds de Amerikaanse Vrijheids oorlog kampte het Engelse gouvernement met het probleem: wat te doen met het grote aantal veroordeelden? Vóór 1775 werden verbannen gestrafden gedeporteerd naar de Amerikaanse koloniën. Na de Onafhankelijks oorlog ging dat niet meer. Echter daar de toekomstige gedeporteerden toch al op een schip zaten werden ze, middels een Act of Parliament, vanuit die schepen ingezet om de 'heems bevaarbaar te houden. In de 1787 werd een Act of Parliament aangenomen die het mogelijk maakte om gestrafden naar de zuidelijke koloniën te verscheppen en zo landde in januari 1788 de eerste vloot van elf schepen in New South Wales, met aan boord 1030 personen waarvan 736 veroordeelden waaronder 188 vrouwen: het ontstaan van Botany Bay het latere Sidney. Voor de vele wederwaardigheden van zowel vrijwillige als gedwongen kolonisten leze men *The Fatal Shore* van Robert Hughes²⁹. Het transport systeem stond al snel onder druk, Howard, de grote, 18^{de} eeuwse hervormer was er tegen omdat de straf niet gericht was op heropname in de samenleving. In de 19^{de} eeuw begonnen de vrije kolonisten zich te verzetten tegen het op een hoop gegooid te worden met wat zij zagen als het droesem van de Engelse samenleving. De gevangenisvormers van de 19^{de} eeuw waren er tegen gekant omdat het transport volstrekt geen mogelijkheid tot zedelijke verbetering bood. En bij de afschaffing eind zestiger jaren van de

²⁸ Magdalen Hospital, instituut voor lijders aan geslachtsziekten

²⁹ Robert Hughes: *The Fatal Shore, a history of the transportation of convicts to Australia, 1787-1868.*

19^{de} eeuw was ook het gouvernement er tegen gekant vanwege de hoge kosten die vervoer en bewaking in de strafkoloniën met zich mee brachten. Toen op 1 december 1860 de eerste aflevering van *Great Expectations* verscheen in *All the Year Round*, was het systeem nog volledig operationeel. Opmerkelijk omdat zoals bijvoorbeeld in *Little Dorrit*, in eerdere romans terug werd gegrepen op gevangenis situaties die niet meer bestonden.



THE "DEFENCE" HULK AND THE "USITE" CONVICT HOSPITAL SHIP, OFF WOOLWICH.

The hulk of the Defence at Woolwich, uit Mayhew en Binny

Nu had Dickens al eerder iets verteld over transport gangers: het bezoek van David Copperfield aan Uriah Heep en Littimer in de cellulaire gevangenis. Daar waren ze geplaatst voor de duur van maximaal 18 maanden, in evenredigheid van hun straf, om vervolgens via de "Hulks" naar de straf koloniën te worden overgeplaatst. Het idee dat hier achter zat was het volgende: na veroordeling werd een gestrafte in een cellulaire gevangenis gedetineerd om daar door bezinning (géén, maar dan ook volstrekt géén contacten met mede gedetineerden; wel met daartoe aangewezen personen zoals de dominee) en het arbeidzaam bezig te zijn, geschikt te worden gemaakt voor een passend verblijf in de kolonie. Zij die zich in die detentie situatie voorbeeldig gedroegen konden dan een zogenaamd "ticket-of-leave" bekomen, hetgeen hen het recht gaf om weliswaar naar de koloniën opgezonden te worden maar aldaar aangekomen zich vrijer dan de strenger gestraften konden gedragen en na ommekomst van hun straf tijd zich zelfstandig mochten vestigen, hun vrouw en kinderen over mochten laten komen en zo meer. Gelet op het karakter van Uriah Heep zal die zonder meer zijn "ticket-of-leave" gekregen hebben. In theorie zou het mogelijk zijn geweest dat op dezelfde boot die Mr Micawber cum

suis, naar Australië vervoerde, ook Uriah Heep zich aan boord bevond. Immers vanwege zijn 'ticket-of-leave' hoefde hij die reis niet in ketens te maken.

In *Great Expectations* gaat het niet direct om gevangenis schepen en het onmenselijke bestaan dat daar geleid werd: overdag als kettingganger dwangarbeid verrichten en 's-nachts vastgeketend aan de scheepswand en aan elkaar de nacht doorbrengen. De persoon Magwitch heeft primair tot doel het goede in Pip naar boven te laten komen. Echter de hulp die door Pip aan Magwitch, de ontvluchte tuchthuis boef ontsnapt van een gevangenschip, gegeven wordt laat Magwitch tot inkeer komen. Natuurlijk hij wordt op transport gesteld naar Australië, zonder ticket-of-leave op voorhand gekregen te hebben want hij was ontsnapt. Kennelijk doet hij het daar goed want hij gaat zodra hij zijn straf heeft uitgediend met succes aan de slag en wordt rijk. Die situatie is uitzonderlijk maar kwam in de praktijk toch voor. Ondanks zijn welstand (en wie bezit heeft kan niet slecht zijn, een wijdverbreid 19^{de} eeuws axioma) blijft hij een paria wie het betreden van het beloofde land cq Engeland voor de duur van zijn sterfelijk leven verboden is. Magwitch wordt hiermee niet alleen opgevoerd om het goede in de jonge Pip te demonstreren maar veeleer ook om het onmenselijke karakter van de Engelse samenleving die straft zonder na ommekomst van de straf de uitgestrafte weer op te nemen. Uit de gevangenis die zo gecreëerd wordt is maar een echte ontsnapping mogelijk: de dood.

Gevangen in Herinnering en Gevangnissen

Als jongen heeft Dickens de Marshalsea meegemaakt toen zijn vader daar, in 1824, enkele maanden in moest doorbrengen vanwege schulden. In 1835 gaat hij zelf op onderzoek uit in Newgate en Coldbath Field Prison om goed gedocumenteerde Sketches te schrijven. Vanaf die tijd gaat hij vriendschappelijk om met verschillende "Governor's", Engelse benaming voor gevangenis directeur. Na het dopen van zijn dochter Katey op 25 augustus 1840 gaat hij met Macready op bezoek in Coldbath Field. Vanwege het Shepherd's Bush, zie verder in dit artikel, project van Mrs. Angela Burdett-Coutts gaat hij vanaf 1846 met grote regelmaat op bezoek in de Tothill Prison. Vanaf 1850 verschijnt onder Dickens's leiding *Household Words*. In het artikel *Pet Prisoners* HHW 1^{ste} jaargang vergelijkt hij de gevangenis met het verblijf in een Workhouse. Tot de verontwaardiging van Dickens heeft het er veel van weg dat een gedetineerde het in de modern opgezette gevangenis het er beter heeft, wat betreft warmte, ligging, kleding en voedsel, dan de "Workhouses". (een eerste soort van wijzen naar een gevangenis als een 'hotel' hetgeen natuurlijk een totaal misverstand is, immers wat je ook kreeg aan eten etc er

hoorde ook harde disciplinaire straf bij .) In Little Dorrit culmineert het thema gevangenis als instituut, als decor en als keurslijf voor de persoonlijke levensfeer: de maatschappij als gevangenis. In 1858 realiseert hij zich dat hij de gevangene is van de door hemzelf uitgedragen idealen over het gezinsleven, hij zit gevangen in zijn eigen verliefdheid voor een jong meisje. Zijn gezin valt uit elkaar en Dickens weet zich de gegijzelde van de samenleving. De gevangenis als thema komt terug in *A Tale of Two Cities*. The Hulks liggen om de hoek voor anker in *Great Expectations* en echt vrij is geen van de hoofdpersonen, Joe uitgezonderd. Ook in *The Uncommurcial Traveller* geeft hij weer uiting aan zijn interesse, macabere interesse, in de Dood, hij neemt er zelfs zijn hoed voor af! In *Birthday's* komt hij weer terug op zijn jeugdliefde om dan na al die jaren de reden te vertellen waarom ze hem heeft laten zitten.

Op al die verwickelingen, met name op de (on)mogelijke relatie oudere man versus jongere vrouw, tracht Dickens in *George Silbermann's Explanation*³⁰ uit 1868 een verkapt antwoord te geven. Daar waar in *Little Dorrit* de oudere man, Clenham, nog met de jonge vrouw, Amy Dorrit, trouwt, wil dat in *George Silbermann's Explanation* niet meer. De oudere man ziet dat de jonge vrouw waar hij van houdt zich aan een ander hecht, hij is te oud, alleen in dromen kan zoiets nog. En dan, het allerlaatste zullen we nooit te weten komen: de overpeinzingen van John Jasper in de dodencel wachtend op de voltrekking van zijn straf zoals ooit Fagin zat te wachten.

Eigen Ervaring van Dickens.

Begin 1824 woont de Dickens familie in de Gower Street. De moeder van Charles probeert een kostschool voor jonge dames te beginnen maar meer dan een plaat aan de buitenmuur is het nooit geworden. Die plaat komt overigens twee keer terug in zijn romans: in *Nicholas Nickleby* probeert de moeder van Nicholas zo'n schooltje op te richten en de moeder van Bella Wilfer in *Our Mutual Friend* probeert hetzelfde ook met een koperen plaat. Charles wordt om een paar shilling extra uitbesteed aan Warren's Blacking Factory en in februari 1824 heeft John Dickens, de vader van Charles, zoveel schulden dat gijzeling niet meer kan worden voorkomen. De familie slaat noodgedwongen haar tenten op in de Marshalsea. Dit betekent de eerste active kennismaking van de jonge Charles met het leven in een

³⁰ *George Silbermann's Explanation*, geschreven in 1868 voor £1.000,- voor de Amerikaanse krantenmagnaat Benjamin Wood, maar niet door hem gebruikt, gepubliceerd in de *Atlantic Montley* en in *All the Year Round*. Het is vreemd genoeg terecht gekomen in *Prisma* deel 2 van *De Oude Rariteiten Winkel*, een door sommigen niet zo geapprecieerd boek.

gevangenis. Een beschrijving van de Marshalsea van James Grant³¹ uit 1838 luidt als volgt:



Tafereeltje van de binnenplaats van Debtor's Prison, zoals de jonge Charles die gezien zal hebben

³¹ Sketches of London, by James Grant, with 24 illustrations by Phiz and others, 1838. Dickens had met Grant niet zoveel op, in een brief gericht aan Grant uit 1836 wijst hij samenwerking in een project met 'Sketches' af. De afstand tot deze wereld was nog te klein voor hem.

The Marshalsea Prison is situated in Southwark. The number of persons confined to this prison is always much smaller than in any of the other prisons in the metropolis. The reason of this is, that it is restricted to the reception of two classes of men: first, officers and privates of the Royal Navy under sentence of naval courts-martial for mutiny, desertion, &c; and secondly, persons committed for debt or contempt, by the Palace Court, whose jurisdiction extends to the distance of twelve miles round the palace at Westminster. It has no rules like the Fleet (noot: permissie tot verlof tot maximum drie dagen kon in de Fleet gekocht worden): once consigned to it there is no getting out again, until you are liberated altogether. The prisoners in this place are obliged to find themselves in their own bedding, furniture, fuel and every thing else. Their number does not average more than 130.”

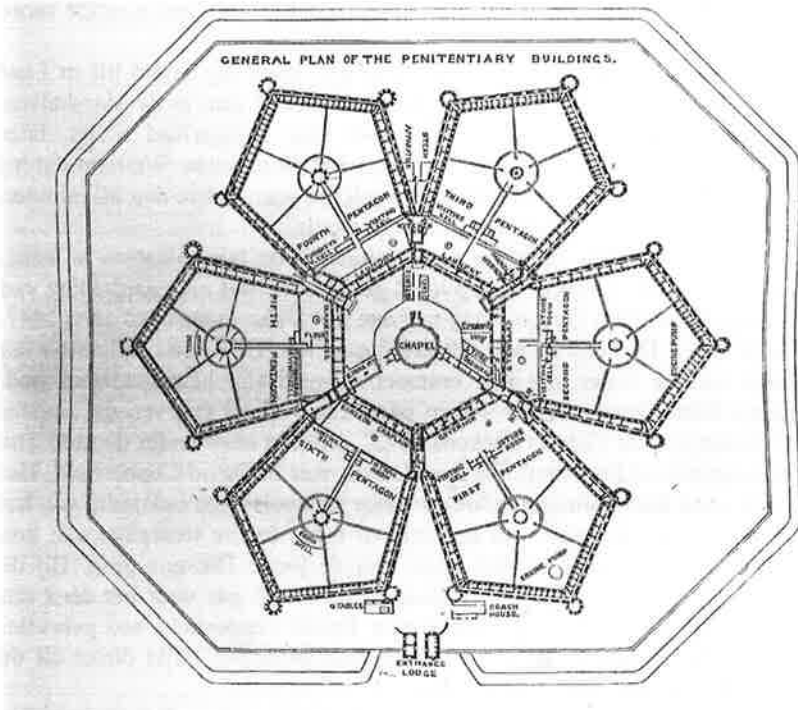
Hoewel hij zelf buiten de Marshalsea woont, komt hij, zodra hij in Lant Street gaat wonen, dagelijks voor ontbijt en avond eten in de Marshalsea. Van zijn onderkomen in de Lant Street naar Hungerford Stairs, later Chandos Street is een wandeling van ongeveer 40 minuten. Wellicht dat hij in deze periode het snel wandelen heeft geleerd want iedere dag 80 minuten lopen, zes dagen in de week, is een hele prestatie.

Wat de jonge Charles van deze periode vond is op twee plaatsen te lezen. De eerste keer dat Dickens het op heeft geschreven was naar aanleiding van een gesprek dat John Forster³² had met ene Mr. Dilke in maart of april 1847. Forster vroeg Dickens of hij inderdaad ooit Mr. Dilke een tijdgenoot en collega van de vader van had ontmoet en geld van hem gekregen had. Dickens heeft Forster enkele weken later een verhaal gegeven dat Forster later in zijn *Life of Charles Dickens 1872*, gebruikt heeft onder de titel: *The Autobiographical Fragment*. De tweede keer was in *David Copperfield*. Het publiek vond het prachtig geschreven maar was volslagen onkundig van het feit dat het hier eigenlijk om een min of meer exacte weergave van een ingrijpende gebeurtenis uit het leven van de jonge Dickens ging. Bij de uitgave van *The Life* in 1872 realiseerde men zich pas voor het eerst dat Dickens zijn eigen leven als thema voor *David Copperfield* had gebruikt. Hoe verschrikkelijk Dickens die periode had gevonden blijkt direct uit de tekst zoals weergegeven door Forster:

“ No words can express the secret agony of my soul as I sunk into this companionship; compared these every day associates with those of my

³² John Forster, 1812-1876 levenslange vriend en literair executeur testamentair van Charles Dickens, publiceerde van 1872 tot 1874 in drie delen: *The Life of Charles Dickens*. Hier gebruikt is *The Life of Charles Dickens* by John Forster edited and annotated by J. W. T. Ley, 1928

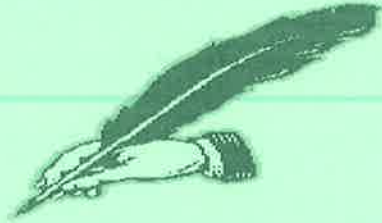
happier childhood; and felt my early hopes of growing up to be a learned and distinguished man, crushed in my breast. The deep remembrance of the sense I had of being utterly neglected and hopeless; of the shame I felt in my position; of the misery it was to my young heart to believe that, day by day,, what I had learned, and though, and delighted in, and raised my fancy and my emulation up, was passing away from me, never to be brought back any more; cannot be written. My whole nature was so penetrated with the grief and humiliation of my considerations, that even now, famous and caressed and happy, I often forget in my dreams that I have a dear wife and children; even that I am a man; and wander desolately back to that time of my life.”



Het doolhof van de Millbank Prison als symbol van de gevangenis die de maatschappij voor welen was.

Slot volgt.

Van de redactie.



In The Dutch Dickensian worden, ter beoordeling van de redactie, artikelen opgenomen die betrekking hebben op:

Leven en Werken van Charles Dickens

Tijdgenoten die raakvlakken hebben met Charles Dickens.

Onderwerpen die licht doen schijnen op de tijd waarin Charles Dickens leefde.

Boekbesprekingen van oude of nieuwe uitgaven alsmede recensies van uitbeeldingen van werken van Charles Dickens op DVD etc.

Zowel artikelen geschreven in de Nederlandse taal alsmede in het Engels kunnen worden geplaatst.

Het email adres van de redactie is thedutchdickensian@gmail.com

Guus de Landtsheer: adel@wxs.nl

Het postadres van de redactie is: Goldhoorn 17, 9684 XP, Finsterwolde.

Van de artikelen.

Artikelen dienen bij voorkeur als een platte tekst of neutraal Word bestand, zonder opmaak, te worden aangeleverd. Voetnoten dienen aan het eind van het artikel te worden geplaatst. Suggesties voor bijbehorende illustraties zijn ter beoordeling van de redactie.

Van de verschijning.

The Dutch Dickensian verschijnt vier maal jaarlijks, zoveel mogelijk voorafgaande aan de bijeenkomsten van de leden van de Haarlem Branch.

Van de auteur- en andere rechten

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens bestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enigerlei wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door foto kopieën, of enige andere wijze of manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

